

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 17 nov. 1892, kl. 12 midd.

Särskilda utskottets utlåtande, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts propositioner n:o 4, om ändring i förordningen den 3 juni 1892 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, och n:o 6, angående beräknande af viss andel af öfverskottet å statsregleringarna för år 1890 och föregående år som en statsverkets tillgång för år 1893, än äfven inom Riksdagen väckta motioner i dithörande ämnen. (2:a A.)

Kongl. Majt, som den 14 nästlidne oktober till Riksdagen aflåtit propositioner angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m. samt angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885, har i en förstnämnda dag afgifven proposition (n:o 4), under åberopande af bilagdt statsrådsprotokoll öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att, under förutsättning att först omförmälda propositioner vunne Riksdagens bifall, besluta, att § 1 i förordningen den 3 juni 1892 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst samt § 17 i den vid samma förordning fogade instruktionen för taxeringsmyndigheterna skulle erhålla följande förändrade lydelse:

§ 1 i nämnda förordning:

»För all inom riket belägen *fast egendom*, hvartill ock räknas *frülseränta*, skall, med de undantag, som i § 4 upptagas, bevillning utgöras efter fastighetens uppskattade värde.

Denna bevillning utgår:

a) för *jordbruksfastighet* med sex öre för hvarje fulla ett hundra kronor samt

b) för *all annan fastighet* och *frälseränta* med fem öre för hvarje fulla ett hundra kronor af uppskattningsvärdet.»

§ 17 i instruktionen:

»Vid tillämpning af § 11 mom. 1 i bevillningsförordningen, angående befrielse från eller lindring i bevillning för inkomst af kapital eller arbete, skola så väl den behållna afkomsten utaf skattskyldig tillhörande fast egendom som ock inkomsten af sådan särskildt beskattad rörelse, som drifves i bolag eller idkas å annan ort än den, der den skattskyldige är mantalsskrifven, tagas i beräkning vid bestämmandet af hans sammanräknade årsinkomster, hvarvid i fråga om fast egendom iakttages, att inkomst af jordbruksfastighet beräknas till 6 procent och inkomst af annan fastighet till 5 procent af taxeringsvärdet. Om sålunda skattskyldig finnes i sin mantalsskrifningsort hafva t. ex. 450 kronors inkomst af kapital eller arbete samt tillika eger stadsfastighet, taxerad till 2,000 kronor, och hvilken alltså bör upptagas till 100 kronors afkomst, så att hans sammanräknade årsinkomst uppgår till 550 kronor, får väl enligt föreskriften i det ifrågavarande momentet, jemfördt med hvad ofvan sagts, sådan skattskyldig tillgodonjuta fullständig eftergift af bevillning å förstnämnda 450 kronor; hvaremot, derest den skattskyldige har 1,100 kronors inkomst af kapital eller arbete, 400 kronors inkomst af aktier samt derjemte eger jordbruksfastighet till ett taxeringsvärde af 5,000 kronor med 300 kronors deraf beräknad afkomst och således i sammanräknade årsinkomster åtnjuter tillhoppa 1,800 kronor, bevillning kommer att, utan medgifvande af något afdrag, honom påföras för hans först berörda inkomst af 1,100 kronor» o. s. v.

Härjemte har Kongl. Maj:t uti en jemväl den 14 nästlidne oktober aflåten proposition (n:o 6), under åberopande af förutnämnda statsrådsprotokoll, föreslagit Riksdagen,

att, utöfver de i riksstaten för år 1893 upptagna tillgångar och inkomster, måtte såsom en statsverkets tillgång för samma år af öfverskottet å statsregleringarna för år 1890 och föregående år upptagas och beräknas ett belopp af 1,184,300 kronor.

Med anledning af dels de i förevarande båda propositioner framställda förslag, hvilka afse att bereda medel för bestridande af de kostnader, som för år 1893 skulle uppstå genom bifall till hvad Kongl.

Maj:t i propositionerna n:is 1, 2, 3, 5, 7 och 8 föreslagit, dels ock det yttrande, statsrådet och chefen för finansdepartementet till ofvannämnda statsrådsprotokoll afgifvit i fråga om det sätt, hvarpå enligt departementschefens åsigt det genom skatteregleringen och åtgärderna för försvaret successivt uppkommande statsbehovet borde täckas, hafva inom Riksdagen väckts och till utskottet remitterats följande motioner:

inom Första Kammaren:

motionen n:o 3, af herr *C. B. Hasselrot*, som hemställt, att Riksdagen, för betäckande af de utgifter och den minskning i inkomster, som kunde varda en följd af antagande af Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflättna propositioner vid innevarande urtima riksdag, måtte besluta en tilläggsbevillning för år 1893 till det belopp och under de vilkor, som särskilda utskottet kunde finna lämpligt föreslå;

inom Andra Kammaren:

motionen n:o 9, af herr *J. Mankell*, hvilken föreslagit, *dels*, för den händelse det af Kongl. Maj:t vid innevarande riksdag framlagda förslaget till försvarets förstärkande af Riksdagen skulle bifallas, att 8 § i förordningen angående stämpelafgiften den 5 september 1890, i hvad den anginge bouppteckning, erhöille följande ändrade lydelse:

»Bouppteckning skall, då den för inregistrering hos domstol företes, vara försedd med stämpel till nedannämnda belopp:

a) då arflåtaren efterlemnadt bröstarfvinge: 50 öre för hvarje fulla 100 kronor af behållningen i boet, om denna ej uppgår till 10,000 kronor; 1 krona för hvarje fulla 100 kronor af behållningen i boet, om denna uppgår till 10,000 kronor, men icke till 100,000 kronor; 2 kronor för hvarje fulla 100 kronor af behållningen i boet, om denna uppgår till 100,000 kronor, men icke till 200,000 kronor; och 3 kronor för hvarje fulla 100 kronor af behållningen i boet, om denna uppgår till 200,000 kronor eller derutöfver;

b) då arflåtaren icke efterlemnadt bröstarfvinge: dubbelt mot hvad här ofvan för hvarje fall sägs.

Befrielse från stämpel eger likväl rum, der behållningen i boet icke uppgår till 1,000 kronor; skolandet för bouppteckning, som till underdomstol i stad ingifves, från det belopp, hvartill stämpeln efter nu stadgad beräkningsgrund uppgår, afdragas ett belopp, motsvarande den för bevis om bouppteckningens inlemnande och inregistrering vid

domstolen bestämda lösen, äfven om på grund af gällande författning dylik lösen ej må fordras.

Såsom behållning i boet skall, der make lefver efter, anses endast hvad som återstår efter afdrag af den efterlevandes giftorätt, hvilken, ehvad den utgör mer eller mindre, bör beräknas till hälften af behållningen»;

äfvensom att åt 19 § i ofvanberörda förordning måtte gifvas följande lydelse:

»Stämplars skola vara att tillgå af följande slag, nemligen:

a) helarksstämplars å 50 öre samt 1, 1.25, 1.50, 2 och 3 kronor; samt
b) enkla och dubbla beläggningsstämplars å 10, 15, 20, 25, 30, 40, 50, 60 och 75 öre samt 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 15, 20, 25, 50, 75, 100, 200, 1,000 och 5,000 kronor»;

dels ock, alternativt, för den händelse Riksdagen ej skulle anse sig böra godkänna detta motionärens förslag, att Riksdagen måtte besluta en skrifvelse, att Kongl. Maj:t, om möjligt till nästkommande Riksdag, täcktes låta utarbета och framlägga ett förslag till progressiv arfsskatt på ungefärligen samma grunder, som af motionären angifvits;

motionen n:o 10, af *samme* motionär, deruti föreslagits,

dels att Riksdagen, för den händelse det nu framlagda förslaget till landtförsvarets ordnande skulle bifallas, måtte besluta, att en värnsskatt skulle erläggas af de värnpligtige, som befriades från fredsutbildningen och krigstjensten, under de tolf år de tillhörde beväringen, att utgå efter de grunder och till de belopp, som vore gällande i afseende på bevilling af inkomst;

dels ock, alternativt, derest Riksdagen ej skulle anse sig böra godkänna detta motionärens förslag, att Riksdagen måtte besluta en skrifvelse, att Kongl. Maj:t, om möjligt till nästkommande Riksdag, täcktes låta utarbета och framlägga ett förslag till värnsskatt på ungefärligen samma grunder, som af motionären angifvits;

motionen n:o 11, af *samme* motionär, hvilken deruti föreslagit,

att Riksdagen, för den händelse det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till afskrifning af grundskatter och indelningsverk skulle af densamma godkännas, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla:

att Kongl. Maj:t täcktes så fort sig göra låte framlägga förslag om den tilläggsbevilling, som under namn af särskild fastighetsskatt blifvit af statsrådet och chefen för finansdepartementet enligt protokollet öfver finansärenden den 14 oktober ifrågasatt;

att Kongl. Maj:t likaledes täcktes framlägga förslag om den till-

läggsbevillning, som under numn af särskild inkomstskatt af finansministern i samma protokoll blifvit ifrågasatt;

att Kongl. Maj:t i sammanhang dermed, jemte af finansministern antydd revision af bevillningsförordningen, i öfverensstämmelse med Andra Kammarens beslut vid sistförflutna riksdag täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke den direkta skatt, som för närvarande utginge såsom bevillning af inkomst, skulle lämpligen kunna höjas och så ordnas, att den bestämdes att utgå med vissa procent högre för den större och lägre för den mindre inkomsten eller olika för olika slag af inkomst, äfvensom huruvida icke dervid öfriga behöfliga ändringar i bevillningsförordningen kunde vidtagas;

motionen n:o 12, af samme motionär, deruti hemstälts,

att Riksdagen, för den händelse det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till afskrifning af grundskatter och indelningsverk skulle af densamma godkännas, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes, så fort sig göra läte, framlägga förslag om den ökning af stämpelskatten, som af statsrådet och chefen för finansdepartementet enligt protokollet öfver finansärenden den 14 oktober blifvit ifrågasatt;

motionen n:o 17, af herr G. Jansson i Krakerud, hvilken föreslagit,

att Riksdagen, utom den förhöjda bevillning af jordbruksfastighet, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen i proposition n:o 4, samtidigt jemväl ville åtaga sig en tilläggsbevillning af fast egendom samt af inkomst till den storlek och det belopp, som särskilda utskottet efter föregången utredning kunde finna lämpligt att föreslå, dock så, att de lägst beskattade grupperna af skattskyldige, så vidt möjligt vore, måtte från denna tilläggsbevillning varda frikallade; samt

motionen n:o 24, af herrar O. Anderson i Hasselbol och O. Olson i Stensdalen, uti hvilken motion hemstälts,

att, derest Kongl. Maj:ts propositioner om ny härordning och grundskatternas afskrifning vunne Riksdagens bifall, Riksdagen måtte besluta *dels* åsättande af en tilläggsbevillning för år 1893 af 50 procent, att utgå efter enahanda grunder, som den år 1879 beslutade tilläggsbevillningen utgick, *dels* ock att uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes till kommande riksdag inkomma med förslag för införande af särskild fastighets- och inkomstskatt, arfsskatt och stämpelskatt, ställda i sådant sammanhang och så afvägda, att genom dem en progressiv beskattning måtte ernås, och den större inkomsten af kapitalet måtte kunna af de för försvarets ordnande och grundskatternas afskrifning

erforderliga skattehöjningarna träffas i proportion till sin större förmåga att bära skatter.

I detta sammanhang har utskottet slutligen haft att yttra sig öfver ett af herrar *M. Dahn* och *J. Bengtsson* i *motion n:o 3* inom *Andra Kammaren* framställt yrkande, att för beredande af medel till den dag-aflöning af 75 öre, som i samma motion föreslagits skola till värnpliktig under öfningstiden utgå, en progressiv beskattning måtte påläggas den högre inkomsten och de högre fastighetsvärdena efter de närmare bestämmelser, som det särskilda utskottet skulle ega att föreslå.

I sitt ofvan omförmälda yttrande till statsrådsprotokollet för den 14 nästlidne oktober har chefen för finansdepartementet i förevarande ämne till en början meddelat, att det belopp af grundskatterna, hvilket enligt de i kungörelsen den 5 juni 1885 innefattade grunder nu skulle förekomma till afskrifning, utgjorde 3,223,373 kronor 51 öre; att årliga värdet af den ännu icke afskrifna delen af rustnings- och roterings-besvärerna uppginge i rundt tal till omkring 3,458,000 kronor; att den minskning i årlig tillgång, som för staten skulle uppkomma genom grundskatternas samt rustnings- och roteringsbördans eftergifvande, alltså efter fullbordad afskrifning skulle uppgå till omkring 6,700,000 kronor; att de för försvarets stärkande föreslagna åtgärderna åter, enligt hvad chefen för landtförsvarsdepartementet förut till dagens protokoll anført och med tillägg af den ökade kostnaden för sjöbeväringens vapen-öfningar, skulle för statsverket medföra en ökad kostnad af 3,696,000 kronor; samt att följaktligen år 1904, då eftergiften af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbördan blifvit fullständigt genomförd, det af de nu ifrågavarande åtgärderna för försvaret och skatteregleringen föranledda statsbehofvet skulle sammanlagdt uppgå till i rundt tal 10,400,000 kronor.

Detta statsbehof sönderföller, anmärker departementschefen, i två skilda delar, den ena eller den, som belöpte på kostnaderna för försvaret och som betecknade en ny statsutgift, för hvars betäckande nya eller ökade tillgångar måste beredas, och den andra eller den, som föranleddes af skatteregleringen och som innebure, att vissa nu befintliga tillgångar skulle utbytas emot andra.

Beträffande då sättet för ersättandet af de statsinkomster, hvilka skulle komma att genom skatteregleringen eftergifvas, ville departementschefen först och främst erinra, att den ifrågavarande statstillgången bestode af direkt skatt, hvartill äfven rustnings- och roteringsbördan, som utgjorde en i vissa prestationer utgående pålaga å jorden, vore att hänföra, äfvensom att, enligt den af herr statsministern den 23 sistlidne september till statsrådsprotokollet uttalade, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda och af Hans Maj:st Konungen godkända mening, medel till ersättande af nyssberörda statstillgång borde anskaffas icke genom indirekta konsumtionsskatter, utan genom direkta och förmögenhets-skatter. För en på sådan väg skeende fördelning af den eftergifna skattebördan, hvilken lösning af frågan för öfrigt af åtskilliga tecken att döma syntes vinna allt mera stöd i den allmänna meningen i landet, talade äfven den särskildt i det nu förutsatta fallet betydelsefulla omständigheten, att de direkta skatterna i allmänhet kunde sägas inflyta säkrare och mer oberoende af vexlande konjunkturer än de indirekta. Skulle härför behöfva anföras särskildt bevis, ville departementschefen endast erinra om de betydande vexlingar, de indirekta skatterna, särskildt tullmedlen, af olika orsaker under de senare åren varit underkastade.

Ersättande af de statsinkomster, hvilka skulle genom skatteregleringen eftergifvas.

Då ur nyss angifna synpunkt öfvervägdes, hvilka skatteslag borde för det nu ifrågavarande ändamålet tillitas, erbjöde sig närmast skatt på fastighet och inkomst, arfsskatt och annan stämpelskatt.

Hvad det förstnämnda af dessa skatteslag beträffade, hade departementschefen till en början att erinra derom, att, oberoende af hvilka skattekällor i öfrigt kunde komma att anlitas för fyllande af de genom afskrifningsåtgärden uppkommande statsbehofven, en förhöjning i det nuvarande beloppet af *bevillningen för jordbruksfastighet* under alla förhållanden borde vara att påräkna såsom en direkt följd af nämnda åtgärd och torde böra uppställas som vilkor för densamma.

Jordbruksfastighetsbevillningens höjande.

Såsom känt utginge för närvarande bevillningen af fast egendom för jordbruksfastighet med 3 öre för hvarje fulla 100 kronor samt för annan fastighet med 5 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet. Att den undantagsställning, jordbruksfastigheten sålunda hittills intagit, borde upphöra i sammanhang med grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning och nämnda slag af fastighet följaktligen åsättas bevillning efter de för all annan fastighet gällande grunder, hade af Riksdagen uttalats i dess skrifvelse af den 24 maj 1873 och hade derefter alltid ansetts som en gifven följd af afskrifningen.

I sammanhang härmed hade departementschefen att fästa uppmärksamheten på en i vår bevillningslagstiftning förefintlig brist, som redan af skatteregleringskomitén påpekats. Denna komité hade erinrat, att det icke finge förbises, att vid sidan af jordens alstrande förmåga förefunnes vid en ordnad jordbruksrörelse åtskilliga andra beskattningsbara faktorer, såsom dels det för rörelsens drifvande erforderliga, i inventarier och kreatursstock nedlagda eller eljest använda kapital, dels ock produkten af jordbrukarens personliga arbete samt de af honom i hans egenskap af jordegare eller arrendator åtnjutna, sällan i penningvärde uttryckta och därför vanligen förbisedda förmåner af allehanda slag. Enär vid uppskattning af öfriga samhällsklassers inkomster tillbörligt afseende städse fästs vid dessa och liknande förhållanden, hade komitén ansett desamma ej heller böra förbises vid jordbruksnäringens beskattning och därför utan meningsskiljaktighet föreslagit bestämmelser, enligt hvilka det belopp, hvarmed en egendoms afkastning möjligen öfversköte hvad som redan genom fastighetsbevillning blifvit beskattadt, skulle komma att träffas med inkomstbevillning. Då komiténs förslag den 8 januari 1883 inför Kongl. Maj:t anmälades, hade jemväl dåvarande departementschefen framhållit såsom en väsentlig brist i lagstiftningen, att man, då man beskattat jordbruksfastigheten, ansett sig på samma gång beskatta sjelfva jordbruksrörelsen, dervid förbiseende, att denna rörelse eller näring för sitt bedrifvande förutsatte icke blott sjelfva fastigheten, utan ett visst driftkapital i inventarier, kreatur m. m. och ett betydligt tillskott af arbete. Kapitalet och arbetet medverkade således uppenbarligen till den inkomst, jordbruksrörelsen lemnade, och då inkomst af kapital och arbete eljest beskattades, borde ju icke heller rimligtvis inkomsten af det i jordbruksrörelsen nedlagda kapitalet och arbetet lemnas obeskattad. Skatteregleringskomiténs förslag åsyftade emellertid att låta taxeringsmyndigheterna uppskatta den inkomst, jordbruksrörelsen lemnade utöfver hvad som kunde anses beskattadt genom fastighetsbevillningen, och att låta denna uppskattning ske hufvudsakligen på samma sätt, som eljest iakttoges vid beräkning af den inkomst, som af annan rörelse eller näring härflöte. Detta förfarande vore visserligen ur teoretisk synpunkt riktigt, men å andra sidan hade komiténs ordförande i afgifven reservation likasom kammarrätten och flertalet länsstyrelser i sina öfver förslaget afgifna yttranden påpekat, huru de svårtillämpliga bestämmelserna i komiténs förslag säkerligen skulle leda till ett resultat i finansielt afseende, som gjorde hela vinsten af det nya skatteföremålets upptagande i lagstiftningen i de flesta fall temligen betydelselös. Lika med de hörda myndigheterna ansåge därför departe-

ménstschefen, att frågan om särskild inkomstbevilning af jordbruksrörelsen för det dåvarande icke kunde på ett praktiskt sätt lösas på annan väg än den af komiténs ordförande angifna, eller genom att ställa beskattningen af jordbruksrörelsen i ett fixt lagbestämt förhållande till jordbruksfastighetens taxeringsvärde. Komitéordförandens förslag innebure nemligen, att bevillningen för jordbruksfastighet, deri inbegrepes jemväl bevillningen för jordbruksrörelsen, skulle utgå med 6 öre för hvarje 100 kronor af fastighetens taxeringsvärde. I hufvudsak biträdande detta förslag, ansåge dock departementschefen, att åt den tanke, hvarpå förslaget hvilade, borde i lagstiftningen gifvas ett något förändradt uttryck. Då jordbruksfastighetens likställighet med annan fastighet uti bevillningsafseende städse stälts i samband med en afskrifning af de på den förra fastigheten hvilande särskilda skatter, och då åstadskommandet af en dylik likställighet syntts ur flera synpunkter önskvärdt, ansåge departementschefen det ej vara lämpligt, att åt bevillningsförordningen gäfves ett utseende, som skulle jordbruksfastighet genom att derfor erlägga 6 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet blifva högre beskattad än annan fastighet, för hvilken utgjordes endast 5 öre. Derjemte ansåge departementschefen det vara af vigt, att det nya begreppet om inkomstbevilning för jordbruksrörelse blefve uttryckligen inrymdt i bevillningsförordningen, och hemstälde derfor, att, med lika bevillning för all fastighet, nemligen 5 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet, den inkomst och förmån af jordbruksrörelse å egen eller annans mark, som förvärfvades medelst det i rörelsen nedlagda arbete och dervid använda inventarier, skulle i förordningen upptagas under hufvudrubriken inkomst af arbete såsom särskildt skatteföremål och tillika stadgas, att dylik inkomst och förmån skulle upptagas till ett belopp, som motsvarade en för hundra af fastighetens taxeringsvärde. Å det sålunda beräknade inkomstbeloppet skulle naturligtvis utgöras vanlig inkomstbevilning, hvilken sålunda i hvarje fall komme att utgå med 1 öre för 100 kronor af fastighetens taxeringsvärde. I enlighet med de af departementschefen sålunda uttalade åsikter hade ock vederbörande paragrafer varit affattade i det förslag till bevillningsförordning, som af Kongl. Maj:t förelagts 1883 års Riksdag. I följd af den utgång, det samtidigt framlagda förslaget om afskrifning af grundskatter samt rustnings- och roteringsbesvär erhållit, hade emellertid de föreslagna nya bestämmelserna om jordbruksnäringens beskattning förfallit.

För egen del anslöte sig departementschefen i allt väsentligt till de åsikter, som vid nyssnämnda föredragningstillfälle af dåvarande de-

partementschefen inför Kongl. Maj:t uttalats, men ansåge likväl i olikhet med honom, att åt grundsatsen om skattskyldighet för omförmälda slag af kapital och arbete borde i bevillningsförordningen gifvas uttryck på det sätt, att bevillningen för jordbruksfastighet sattes till 6 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet. Det i 1883 års förslag tillämpade beräkningssätt ledde till samma resultat på en omväg, hvilken hufvudsakligen af det skäl ansetts erforderlig, att man velat undvika skenet af att jordbruksfastighet vore högre beskattad än annan fastighet. Departementschefen kunde likväl icke finna denna hänsyn vara af den betydelse, att den skulle uppväga de med omförmälda beräkningssätt förenade olägenheterna af en mera invecklad uppställning så väl af bevillningsförordningen som af taxeringslängderna. En olikhet i sak förefunnes visserligen äfven mellan 1883 års förslag och det af departementschefen nu framställda, nemligen att i de fall, då jordbruksfastighet vore utarrenderad, enligt det förra förslaget arrendatorn, men enligt det senare jordegaren komme att erlægga det belopp af 1 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet, som representerade skatten för det i jordbruksrörelsen nedlagda kapital och arbete; men då jordegaren och arrendatorn egde att sins emellan aftala om hvarderas andel i fastighetsbevillningen, vore denna skilnad utan egentlig betydelse.

Enligt rikshufvudboken för år 1891 hade nämnda år bevillningen för jordbruksfastighet uppgått till ett belopp af 661,753 kronor 19 öre. Om denna bevillning höjdes från 3 till 6 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet, kunde alltså härigenom påräknas en ökad statsinkomst af i rundt tal 660,000 kronor.

Då, enligt gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna, vid bestämmandet af fast egendoms värde afseende skulle fästas vid beloppet af de grundskatter och öfriga allmänna utskylder, hvarmed egendomen vore belastad, kunde på grund häraf en så stor del af fastighetsvärdet i riket, som motsvarade grundskatternas samt öfriga reala bördors kapitalvärde, anses vara befriad från fastighetsbevillnings utgörande. Afskrefvos grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvärerna, borde sålunda det beskattningsbara fastighetsvärdet ökas med ett belopp, motsvarande dessa skatters och besvärers kapitalvärde. Om detta kapitalvärde antoges ursprungligen hafva utgjort omkring 200 millioner kronor, borde således, under förutsättning att fastighetsbevillningen höjdes från 3 till 6 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet och med fästadt afseende å den redan skedda 30-procentsafskrifningen, jordbruksfastighetsbevillningen, efter det afskrifningen blifvit fullständigt genomförd, inbringa ytterligare omkring 84,000 kronor. Då å andra sidan,

den särskilda bevillningen af frälseegendomar eller den s. k. rusttjänstbevillningen äfvensom bevillningen för lotshemman i sammanhang med afskrifningen borde upphöra, uppkomme härigenom en minskning i statsinkomst, som nära motsvarade den nyssberörda ökningen. Nämda båda bevillningar hade nemligen år 1891 inbragt ett belopp af sammanlagdt 67,181 kronor 65 öre.

Vid jordbrukfastighetens och det i jordbruksrörelse nedlagda kapitalets likställande med andra skatteföremål kunde emellertid fastighets- och inkomstbeskattningens anlåtande för skatteregleringen icke stanna. Ville man hufvudsakligen ersätta grundskatten samt rustnings- och roteringsbördan med direkt skatt, blefve det fastmera nödvändigt att på grundvalen af de qvarstående båda hufvudslagen af direkt beskattning, eller fastighets- och inkomstbevillningen, uttaga icke oväsentligt ökade skattebelopp.

I fråga om den form, hvarunder den ökade beskattningen å fastighet och inkomst borde uttagas, vore det till en början klart, att detta icke utan kommunalbeskattningens förryckande kunde ske genom en enkel förhöjning i skattesatserna för fastighets- och inkomstbevillningen. I föregående fall, då ökad statsinkomst skolat upptagas i bevillning af fast egendom samt af inkomst, hade man till undvikande af nyssnämnda olägenhet gått sålunda till väga, att man såsom tilläggsbevillning påfört vissa procents förhöjning i de debiterade bevillningsafgifterna. I nu förevarande fall, der i öfrigt för förhöjningen, såsom afsedd att, om ock måhända icke med oförändradt belopp, bestå under längre tid, borde undvikas namnet tilläggsbevillning, påkallades vissa modifikationer i det nyss antydda förfarandet.

Hvad först den ökade *inkomstbeskattningen* beträffade, vore otvifvelaktigt önskvärdt och äfven med syftemålet med den ifrågasatta skatteregleringen öfverensstämmande, att de minst bemedlade samhällsklasserna i möjligaste mån fritoges från delaktighet i de af skatteregleringen påkallade nya skatterna, och borde därför omfattningen af den nya inkomstskatten begränsas så, att från densamma frikallades de lägst beskattade grupperna af skattskyldige. I öfrigt kunde skatten lämpligen sättas till vissa procent af de debiterade bevillningsafgifterna för inkomst af kapital och arbete. För uppbringande af den erforderliga summan fordrades, om man toge hänsyn endast till bevillningens nuvarande afkastning, utan att taga i beräkning dess naturliga tendens att stiga, att i den förevarande kalkylen upptoges en till 100 procent af den nuvarande inkomstbevillningen uppgående särskild inkomstskatt. Bevillningen för inkomst af kapital och arbete hade år 1891 uppgått till

Ökad in-
komstbeskatt-
ning.

3,025,557 kronor 58 öre, och skulle sålunda en med 100 procent derå utgående skatt iubringa enahanda belopp. Från detta borde likväl afgå beloppet af det afdrag, som medgäfvos mindre bemedlade. I hvilken utsträckning sådant afdrag borde medgifvas, måste komma att bero af en utredning i fråga om de lägst beskattade inkomstgruppernas bevillning. Denna utredning måste grundas på ett statistiskt material, som ännu icke föreläge bearbetadt, men ett öfverslag i ämnet, stödt på generalsammandraget af bevillningen och den för år 1885 upprättade statistiken öfver de vid val till Riksdagens Andra Kammare röstberättigade och icke röstberättigade, fördelade i förmögenhetsklasser, berättigade till antagandet, att, om det af nyssnämnda grund föranledda afdraget från skattesumman beräknades till 500,000 kronor, detta afdrag komme att blifva tillräckligt för att medgifva skattefrihet för de skattskyldige, hvilkas inkomst understege 800 kronor, och derutöfver åtminstone för större delen af inkomstgruppen 800—1,800 kronor, vid hvilket sistnämnda belopp, såsom bekant, enligt bevillningsstadgan den fulla skattskyldigheten inträdde. Efter afdrag af sagda 500,000 kronor skulle alltså afkastningen af den särskilda inkomstskatten uppgå till i rundt tal 2,520,000 kronor.

Särskild
fastighets-
skatt.

Den särskilda skatten för *fastighet* syntes departementschefen lämpligen böra sättas till 5 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet. Då fastighetsbevillningen, enligt hvad förut föreslagits, för framtiden skulle utgå med 6 öre för 100 kronor af taxeringsvärdet för jordbruksfastighet och redan nu utginge med 5 öre för 100 kronor af taxeringsvärdet för annan fastighet, framginge häraf, att den nya fastighetsskattens åläggande skulle för sistnämnda slag af fastigheter medföra en förhöjning af 100 procent i den nuvarande beskattningen, medan för jordbruksfastighet ökningen, beräknad i förhållande till den, på sätt nyss blifvit nämndt, till 6 öre förhöjda fastighetsbevillningen, skulle stanna vid ett något lägre belopp. I fastighetsskatten för jordbruksfastighet skulle nemligen icke ingå något belopp, motsvarande den andel af den förhöjda fastighetsbevillningen — 1 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet — som betecknade skatten för afkastningen af det i jordbruksrörelsen nedlagda kapital och arbete. På sätt förut anförts, vore emellertid skatten för denna afkastning egentligen att betrakta såsom en art inkomstbevillning, ehuru den af praktiska skäl upptoges under formen af ett tillägg till fastighetsbevillningen. Då fastighetsskattens natur ej medgäfve, att smärre fastighetsegare bereddes lindring i skatten genom afdrag för smärre inkomstbelopp, på sätt vid beskattning af inkomst kunde ega rum och ofvan blifvit föreslaget, syn-

tes det icke heller departementschefen olämpligt, att den särskilda fastighetsskatten för jordbruksfastighet sattes till samma belopp som den särskilda skatten för annan fastighet. Enligt de till skatteregleringskomiténs betänkande hörande tabeller hade af hela antalet för jordbruksfastighet å landsbygden år 1879 skattskyldiga enskilda personer, utgörande 290,322, icke färre än 250,095 eller 86 procent af hela antalet erlagt bevillning till belopp understigande 3 kronor, hvilket belopp motsvarade skatten för en till 10,000 kronor taxerad fastighet. Af jordgarne, som denna modifikation af fastighetsskatten skulle komma till godo, vore alltså ett högst betydande antal att räkna till de smärre.

De förut meddelade skattesatser, som angåfve en ökning i skatten för jordbruksfastighet af sammanlagdt 80 öre per mille af taxeringsvärdet, borde dock ingalunda ingifva föreställningen, att denna förhöjning i och för sig blefve för jordbruket betungande -- naturligtvis allra minst om man dermed sammanställde den betydliga skattelindring, som inträdde genom eftergiften af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbördan. För ett till 10,000 kronor taxerad hemman bestege sig hela skatteförhöjningen till 8 kronor, dervid väl vore att märka, att denna förhöjning icke medförde någon motsvarande förhöjning i kommunalutskylder. Äfven om hemmanet skulle vara intecknad till halfva värdet, kunde nämnda skatteförhöjning icke anses varda för egaren synnerligen känbar. För den privilegierade jorden, hvars fördel af afskrifningsåtgärden blefve vida mindre, stälde sig visserligen förhållandet något annorlunda, men, oafsedt att de förhållanden, som fordom utgjort förutsättningarna för den privilegierade jordens gynnade ställning, längesedan upphört att finnas till, borde icke förbises, att afskrifningen komme sagda jord i viss mån till nytta på kommunalbeskattningens område. På sätt förut blifvit nämndt, borde nemligen af sagda åtgärd varda en följd, att sammanlagda taxeringsvärdet å jordbruksfastighet ökades med ett belopp, motsvarande det efter den redan skedda 30-procentsafskrifningen återstående kapitalvärdet af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären, hvilket i rundt tal kunde uppskattas till 140 millioner kronor. Gifvet vore, att denna stegring i taxeringsvärdet för skattejorden borde hafva till följd en lindring i kommunalutskylder för den privilegierade jorden.

Då sammanlagda taxeringsvärdet å all fast egendom i riket, för hvilken bevillning erlades, år 1891 uppgått till 3,661,600,397 kronor, skulle en med 50 öre per mille af taxeringsvärdet utgående fastighetsskatt i rundt tal inbringa 1,830,000 kronor.

Enligt nu angifna grunder skulle i fastighetsskatt och särskild in-

komstskatt krävas ett sammanlagdt belopp af 4,350,000 kronor. Detta belopp skulle emellertid endast successivt tagas i anspråk under afskrifningstiden och antagligen först under år 1904 vara till fullo erforderligt. Då bevillningen af fast egendom samt af inkomst ökats från 1871 till 1891 med 109 procent, från 1881 till 1891 med 25 procent och från 1886 till 1891 med 16 procent, vore man fullt berättigad att under de närmaste 12—13 åren jemväl påräkna en stegring i bevillningens afkastning med åtminstone 30 procent, och skulle således för uppbringandet af den erforderliga summan år 1904 allenast erfordras skattesatser, som utgjorde 70 procent af de förut angifna. Derest man icke, för att komma i tillfälle att nedsätta andra skatter eller af andra skäl, år 1904 skulle önska att ändock bestämma fastighetsskatten till 50 öre per mille af taxeringsvärdet och den särskilda inkomstskatten till 100 procent af inkomstbevillningen samt att framgent bibehålla dem dervid, skulle alltså dessa skatter aldrig behöfva utgå med mer än högst 70 procent af de angifna skattesatserna, hvilka naturligen i bredd med bevillningens alltjemt fortgående normala stegring skulle, om man i intägt af skatterna icke fordrade mer än den ofvanberörda summan, komma att än ytterligare nedsättas.

*Revision af
bevillnings-
förordningen.*

I det föregående vore, anmärker departementschefen vidare, afseende endast fäst vid den stegring i bevillningens afkastning, som vid oförändrade grunder för densammas utgörande kunde vara att påräkna. *En revision af bevillningsförordningens bestämmelser* i syfte dels att åvägbringa en mera likformig tillämpning af desamma, dels att med beskattning på ett verksammare sätt, än för närvarande egde rum, träffa vissa inkomstarter vore emellertid utan tvifvel af behovet påkallad och påginge redan, jemlikt Kongl. Maj:ts beslut, hvad anginge en af de inkomstarter, vid hvilka missförhållandena varit mest i ögonen fallande, nemligen afkastningen af skog. I hvilken grad denna för närvarande undginge taxering, framginge bland annat af det missförhållande, som vid försäljning af skogshemman plägade förefinnas mellan taxeringsvärdet och den erhållna köpeskillingen. Exempelvis ville departementschefen nämna, att 18 stycken under de senare åren sålda kronoegendomar med god skogstillgång, hvilka vore taxerade till sammanlagdt 156,800 kronor, lemnade i köpeskillning tillsammans 437,745 kronor. Att äfven vid taxeringen af enskildes hemman enahanda underlåtenhet att taga behörig hänsyn till skogstillgången allmänt förekomme, vore en känd sak. Enär vidare vid taxeringen af inkomsten utaf sågverksrörelse afdrag enligt bevillningsstadgan måste ega rum för värdet af timmer, som afverkats å egna eller arrenderade skogar, beredd icke

genom bevilning för sagda inkomst ersättning för den minskning i fastighetsbevilning, som uppkommit genom underlåtenheten att i taxeringsvärdet behörigen inberäkna äfven skogens värde. Då man besinnade, att trävaruhandteringen är en af landets viktigaste och mest inkomstbringande näringsgrenar, insåges lätt, att en behörig beskattning af densamma borde tillföra statsverket en icke obetydligt ökad skatteintäkt. Äfven hvad vissa andra inkomstarter, särskildt inkomsten af kapital, beträffade, borde meddelandet af bestämmelser, som medförde en noggrannare tillämpning af de stadgade taxeringsgrunderna, leda till enahanda resultat, hvarför det kunde förutses, att, om, såsom departementschefen ansåge önskvärdt, en revision af bevillningslagstiftningen komme till stånd, denna, bland andra fördelar, äfven skulle medföra, att bevillningen komme att ökas i starkare proportion än den förut angifna, och att således på grund af bevillningens stegring afsevärda nedsättningar framgent borde kunna ega rum vare sig i fastighets-skatten och den särskilda inkomstskatten eller, derest sådant skulle prövas lämpligare, i andra skatter.

Jemte fastighets- och inkomstskatt borde, enligt de åsigter, departementschefen förut uttalat, för skatteregleringens genomförande anlitas *arfsskatt* — som lämpligen upptoges under formen af stämpelafgift för bouppteckningar — äfvensom *andra arter af stämpelskatt*. I fråga om den uppgift, stämpelskatten med inberäkning af arfsskatten hade att fylla i skattesystemet, tillåte departementschefen sig hänvisa till sina uttalanden till statsrådsprotokollet den 13 januari innevarande år. I korthet sagdt, låge stämpelskattens betydelse för skattesystemet deruti, att den träffade förmögenhetsandelar, som ofta lyckades undandölja sig för inkomstskatten, samt medförde en högre beskattning för inkomst, som härflöte af kapital eller af kapital och arbete i förening, än för inkomst, som endast härflöte af arbete. I dessa hänseenden bildade stämpelskatten ett komplement till inkomstskatten och särskildt till den i förhållande till inkomstbeloppet proportionella inkomstskatten, sådan den hos oss förefunnes. Lättheten att på denna väg upptaga betydande summor hade väl stundom föranledt användning af stämpelskatten i fall, der verkningarna af densamma blefve andra än de nyss angifna, men om vid valet af stämpelpligtiga handlingar stadig hänsyn toges till det med skatten åsyftade målet, kunde det berättigade i denna skatteform icke betviflas. Såsom ett företräde, hvilket stämpelskatten besuttede framför de flesta andra skatter, borde särskildt framhållas, att kontrollen å skattens utgörande vore, på samma gång den vore fullt effektiv, tillika synnerligen billig, ett företräde hos en skatt, som för visso icke

*Arfsskatt och
andra arter
af stämpel-
skatt.*

borde skattas ringa, då det ur alla synpunkter måste anses önskligt, att kostnaderna för kontrollen å skatternas utgörande måtte i budgeten spela den minsta möjliga rol.

Vid nyssnämnda föredragningsstillfälle hade departementschefen anført siffror, som syntes honom ådagalägga, att stämpelskattens betydelse i skattesystemet hos oss blifvit allt för mycket förbisedd, och att därför, då det gälde att bereda staten nya inkomstkällor, stämpelskatten hörde till de skatteformer, hvilka borde ifrågakomma att i främsta rummet för ändamålet anlitas, och departementschefen hade tillagt, att intet syntes honom vara mera på sin plats, än att, då en förmögenhets-skatt, såsom grundskatten, uteslötes ur skattesystemet, en del af den derigenom uppkomna bristen fylles genom stämpelskatten, som borde kunna anordnas så, att den hufvudsakligen drabbade de förmögnare samhällsklasserna. Departementschefen ville ytterligare erinra, att betydelsen af den komplementära uppgift, som tillkomme stämpelskatten, gifvetvis komme att ökas i den mån, som med en förhöjning i skattesatserna vid den direkta fastighets- och inkomstbeskattningen behofvet af ett dylikt fullständigande af denna beskattning komme att mera framträda.

Främsta rummet bland de arter af stämpelskatten, hvilkas utsträckta användande borde ifrågasättas, intoges otvifvelaktigt af *arfsskatten*. Vid ingen art af stämpelskatten trädde dess betydelse af komplement till inkomstskatten så tydligt i dagen som vid denna. Arfsskatten träffade vidare osvikligt den, som varit afsedd att af densamma träffas, utan att möjlighet funnes för denne att på andra öfverflytta bördan; och om skatten ordnades så, att den i möjligaste mån skonade de smärre arfsbeloppen och arffallen inom de närmaste släktskapsleden, vore otvifvelaktigt, att den bures jemförelsevis lätt.

Den arfsskatt, som hos oss för närvarande förefunnes, utginge, som bekant, under formen af stämpel för bouppteckningar. Bouppteckningsstämpeln, som tillföre utgått med 50 öre för hvarje fulla 100 kronor af behållningen i boet, hade år 1884, i sammanhang med den s. k. arfsbevillningens afskaffande, bestämts till sitt nuvarande belopp, som utgjorde, då arflåtaren efterlemnade bröstarfvinge, 50 öre för hvarje fulla 100 kronor af behållningen i boet samt, då arflåtaren efterlemnade fjermare arfvinge eller affidit utan känd arfvinge, 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af nämnda behållning. Befrielse från stämpel egde rum, der behållningen icke uppginge till 1,000 kronor, och ansåges, der make lefde efter, såsom behållning endast hvad som återstode efter afdrag af den efterlevandes giftorätt.

Skatteregleringskomitén hade i sitt den 13 september 1882 afgifna betänkande framlagt förslag till anordnande på grundvalen af den redan förefintliga bouppteckningsstämpeln af en utsträckt arfsbeskattning. Med anslutning till detta förslag, men med någon förenkling af skattetariffen hade Kongl. Maj:t i proposition till 1883 års Riksdag föreslagit, att då gällande stämpelsats för bouppteckningar måtte förändras så, att stämpelafgiften skulle för hvarje fulla 100 kronor af behållningen i boet utgöra, då arflåtaren efterlemnad bröstarfvinge, 50 öre när behållningen icke uppginge till 10,000 kronor, men eljest 1 krona, samt, då arflåtaren efterlemnad fjermare arfvinge eller affidit utan känd arfvinge, 50 öre när behållningen icke uppginge till 5,000 kronor, men eljest 3 kronor. Likasom nu skulle befrielse från stämpel ega rum, der behållningen i boet, beräknad på sätt nyss blifvit nämndt, icke uppginge till 1,000 kronor.

Afkastningen af den sålunda år 1883 föreslagna förhöjningen i bouppteckningsstämpeln hade beräknats komma att uppgå till 700,000 kronor. När denna beräkning uppgjordes, hade, enligt då senast tillgängliga uppgifter, bouppteckningsstämpeln i årligt medeltal för de 3 åren 1875—1877 inbragt 233,472 kronor. I enahanda medeltal för åren 1887—1889 hade sagda stämpel inbragt 342,904 kronor 15 öre. Då, såsom förut blifvit nämndt, stämpeln för bouppteckningar i de fall, då bröstarfvinge icke lefde efter, år 1884 höjts till 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af behållningen i boet, vore visserligen de båda nyss meddelade siffertalen icke fullt jemförliga med hvarandra, men om af denna orsak från medeltalet för åren 1887—1889, 342,904 kronor 15 öre, droges $\frac{1}{6}$ af det i sagda belopp ingående medeltalet af stämpeln för bouppteckningar med stämpel à 60 öre, hvilket medeltal utgjorde 125,439 kronor 30 öre, angåfve det återstående beloppet, 321,997 kronor 60 öre, i allt fall en så betydlig tillväxt i behållningen vid bouppteckningarne sedan åren 1875—1877, att en beräkning, som, derest nyssnämnda förslag hufvudsaligen oförändradt återupptoges, icke angåfve afkastningen af ökningen i bouppteckningsstämpeln till högre belopp än det år 1883 antagna, eller 700,000 kronor, måste anses synnerligen försigtig.

I jemförelse med de skattesatser, som förekomma i utländska arfskattelagar, vore utan tvifvel de nyss anförda ganska låga. I allmänhet utgjorde i nämnda lagar skatten vid arffall i rätt upp- och nedstigande led 1 procent, hvarefter den stege i förhållande till släktskapsledens aflägsenhet. I Frankrike, der i öfrigt vid skattens beräkande afdrag för skulder ej medgåfves, stege sålunda skatten vid aflägsnare

slägtskapsled till 9,6 procent och för oskylda till 10,8 procent. I England stege skatten gradvis till 10 procent, hvarjemte den ärfta eller testamenterade lösa egendomen derutöfver drabbades af en särskild arfsskatt, som, oberoende af slägtskapens närhet, i regeln utginge med 3 procent af behållningen. Danmark hade en arfsskatt, som vid aflägsnare slägtskapsled uppginge till 7 procent. Skilnaden mellan dessa skattesatser och de hos oss för närvarande bestående, 0,5 procent eller, då bröstarfvinge ej funnes, 0,6 procent, vore i ögonen fallande.

Utan att nu yttra sig, huruvida en eller annan modifikation i den år 1883 föreslagna skattetariff till äfventyrs kunde vara erforderlig, ansåge sig departementschefen på grund af det anförda kunna utan betänklighet i och för den förevarande kalkylen beräkna afkastningen af en blifvande arfsskatt till 700,000 kronor utöfver intäkten af den nuvarande bouppteckningsstämpeln. Vid jemförelse med de procentsatser, med hvilka arfsskatten i andra länder utginge, borde emellertid icke betviflas, att sagda, i hvarje fall lågt beräknade afkastning borde vid förefallande behof kunna icke obetydligt uppbringas.

Att nu ingå i en närmare undersökning af det sätt, hvarpå en utsträckning af *stämpelbeskattningen i öfrijt* borde ävägbringas, syntes departementschefen icke vara af omständigheterna påkalladt. Gifvet vore, att, då skyldigheten att vid transaktioner af det ena eller andra slaget utgöra stämpelafgift icke kunnat ingå i vårt folks vanor på samma sätt som i flertalet främmande länder, der i regeln hvarje handling, som innefattade öfverlåtelse af värdebelopp från en hand till en annan eller erkännande af sådan öfverlåtelse, skulle förses med stämpel, synnerlig varsamhet borde iakttagas vid en utsträckning af denna skatteform samt att dervid i främsta rummet borde ifrågakomma sådana kategorier af handlingar, genom hvilkas stämpelbeläggning skatten komme att träffa de mera välmående klasserna i samhället. I sådant afseende borde erinras, att för flertalet af de papper, genom hvilka den egentliga affärsrörelsen och delvis äfven kapitalplaceringen förmedlades, såsom för inrikes vexlar, depositionsbevis, bankanvisningar, obligationer, aktier och mäklareslutsedlar, här i landet åtnjötes frihet från stämpel, medan i andra länder just dessa slag af handlingar företrädesvis ansåges egnade för stämpelbeskattning. Särskildt på detta område funnes utan tvifvel ett lämpligt tillfälle till upptagande af en ökad skatteinkomst. Utan den allmänna rörelsens betungande borde i ökad stämpelskatt, arfsskatten oberäknad, kunna upptagas ett belopp af 500,000 kronor.

Sammanfattade departementschefen hvad han ofvan anført i fråga om de nya tillgångar, som borde beredas för skatteregleringens genomförande, framginge, att departementschefen i sådant afseende ansett kunna påräknas:

Sammanfattning.

genom jordbruksfastighetsbevillingens höjning från 3 till 6 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet..... kronor	660,000: —
i särskild fastighetsskatt	» 1,830,000: —
i särskild inkomstskatt.....	» 2,520,000: —
i arfsskatt	» 700,000: —
i ökad stämpelskatt	» 500,000: —
summa kronor	6,210,000: —

Då det belopp, motsvarande årliga värdet af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvärerna, som borde fyllas, utgjorde 6,700,000 kronor, återstode sålunda att täcka ett belopp af 490,000 kronor eller i rundt tal 500,000 kronor. Om departementschefen nu icke ville fästa afseende derå, att ofvan upptagna nya tillgångar, hvilka vore till beloppet beräknade efter närvarande förhållanden, men icke skulle behöfva till fullo tagas i anspråk förrän under år 1904, med temlig visshet kunde antagas komma att, derest icke nedsättning i skattesatserna ansåges böra ega rum, vid sistnämnda tidpunkt lemna en betydligt ökad afkastning, anhölle departementschefen att få påpeka, att för täckande af det felande beloppet en statsinkomst af annan art komme att inom den närmare framtiden varda tillgänglig.

Statens *skogsmedelsinkomster*, i riksstaten för år 1893 beräknade till 2,500,000 kronor, hade i årligt medeltal för de tre sistförflutna åren uppgått till 2,813,000 kronor. Efter de närmaste tio årens förlopp vore en icke obetydlig stegring i denna statsinkomst att påräkna. Det kunde nemligen antagas, att under sagda tid kronoskogarne i deras helhet komme att efter slutad afvittring af skogsstaten omhändertagas. Då härtill ytterligare komme, att de norra orternas nya jernvägskommunikationer inom utgången af sagda tidsperiod borde hafva hunnit verka stegring i försäljningsprisen å kronovirket i de orter, der dessa nu vore låga, samt att jemväl någon ökning i de i mellersta och södra delarne af landet belägna kronoparkernas afkastning kunde påräknas, kunde, enligt hvad domänstyrelsen meddelat, med all säkerhet antagas, att statens skogsmedelsinkomster tio år härefter komme att uppgå till omkring 4 millioner kronor eller minst 1 million mer än det nyssnämnda medeltalet för de tre senaste åren. Denna ökning härledde sig med minst en half million kronor från sådana genom afvittring ny-

Skogsmedel.

ligen erhållna eller inom få år disponibla skogsområden i Kopparbergs, Vesterbottens och Norrbottens län, hvilka förut ej kunnat utgöra föremål för nämnvärd afverkning.

Om än den normala stegringen i afkastningen af statens hittillsvarande skogstillgångar ansåges böra vara att påräkna i och för den stegring i statsutgifterna, som likaledes normalt vore att förvänta, kunde i viss mån ett annat förhållande sägas ega rum i fråga om den del af den ökade afkastningen, som härflöte från sådana skogar, hvilka hittills för staten utgjort ett dött kapital. Dessa skogar kunde betraktas som en nytillkommen statstillgång, och det kunde ur sådan synpunkt icke anses oegentligt, att deras afkastning, beräknad att efter de närmaste tio årens förlopp utgöra minst en half million kronor, toges i anspråk för täckande af ett statsbehof, som härrörde af annan orsak än nyss antydda stegring i statsutgifterna. Den förut meddelade sammanfattningen af de statstillgångar, som borde ersätta de genom skatte-regleringen eftergifna, kunde därför lämpligen fullständigas med ett belopp af 500,000 kronor i skogsmedel, hvarigenom slutsiffran i rundt tal bringades upp till den summa, 6,700,000 kronor, som betecknade årliga värdet af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären.

Af ofvan uppräknade, för skatteregleringens genomförande afsedda tillgångar skulle, enligt hvad departementschefen nedan ginge att anföra, för första året af afskrifningstiden eller år 1893 allenast tagas i anspråk förhöjningen i bevillningen för jordbruksfastighet från 3 till 6 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet. Att närmare angifva, i hvilken ordning öfriga tillgångar borde under tiden 1894—1904 för ändamålet anlitas, skulle vara till föga gagn, då det måste ankomma på hvarje Riksdag att, i den mån tillgångar, utöfver förut tillgängliga, för förevarande ändamål erfordrades, derom fatta beslut. Hvad det låge vigt uppå vore, att vid hvarje tillfälle, då enligt den fastställda planen afskrifningsprocenten skulle ökas, tillgångar till fyllande af det härigenom uppkommande statsbehofvet säkert kunde vara att påräkna. Att detta skulle varda förhållandet, trodde departementschefen sig i det föregående hafva visat.

Departementschefen förestälde sig emellertid, att de särskilda fastighets- och inkomstskatterna redan år 1894 borde inträda med en del af sitt belopp samt att, innan förökadt anlåtande af dessa skatteformer å nyo förekomme, arfsskatt eller stämpelskatt först borde tagas i anspråk.

Departementschefen har härefter öfvergått till att yttra sig angående sättet att bereda medel till bestridande af kostnaden för de åtgärder för förswarets stärkande, som af Kongl. Maj:t föreslagits.

Beredande af medel till bestridande af kostnaden för förswarets stärkande.

Denna kostnad uppginge, på sätt departementschefen redan haft tillfälle nämna, i sin helhet till 3,696,000 kronor, deraf 116,000 kronor för utsträckning af sjöbeväringens vapenöfningar. Densamma skulle successivt inträda under loppet af de närmaste fem åren sålunda, att följande belopp nedanstående år förekomme till täckande i riksstaten:

1893	kronor	779,000
1894	»	2,326,000
1895	»	2,716,000
1896	»	3,196,000
1897	»	3,696,000.

Beträffande frågan, med *hvilka* tillgångar de nyssnämnda kostnaderna i hvarje års budget skulle täckas, föreläge icke enahanda anledning att nu ingå i en närmare utredning, som förekommit i fråga om det af grundskatteafskrifningen och lindringen i rustnings- och rote-ringsbesvären föranledda statsbehovet. Med de sistnämnda åtgärderna åsyftades att utbyta vissa statsinkomster mot andra, och det gälde därför icke allenast att tillse, att sådana nya inkomster bereddes, utan äfven att de vore af beskaffenhet att med hänsyn till förut angifna grunder egna sig att sättas i stället för de afskrifna. Kostnaderna för försvarvet åter betecknade ökade statsutgifter, utan att dessa utgifter kunde sägas vara af den art, att vissa speciella statsinkomster borde användas för särskildt deras bestridande. I hvilken mån den af sagda kostnader orsakade ökningen å budgetens utgiftssida kunde föranleda behof af nya inkomster och på hvad sätt detta behof i sådant fall borde fyllas, blefve beroende af den vid hvarje statsreglering föreliggande ställningen. Gifvet vore emellertid, att, om än sagda behof, allt efter som statsverkets ställning vore bättre eller sämre, år från år kunde betydligt vexla, en permanent ökning af nämnda betydenhet i statens utgifter icke kunde inträda, utan att äfven nya inkomstkällor måste tillitas. För år 1893 kunde, såsom departementschefen nedan ginge att anföra, en tillgång af mera tillfällig beskaffenhet lämpligen för ändamålet tagas i anspråk, men för år 1894 och tiden derefter blefve otvifvelaktigt nya statsinkomster erforderliga. I sådant afseende kunde flera utvägar ifrågasättas, såsom beskattning på *maltdrycker*, *ökning af statsverkets andel i Riksbankens vinst*, *utveckling af arfs- och stämpelskatten* utöfver den andel, som toges i anspråk för skatteregleringen, äfvensom *höjning af kaffe- och tobakstullen*, men departementschefen ansåge sig

redan nu böra såsom sin mening uttala, att af dessa utvägar de båda förstnämnda borde i främsta rummet ifrågakomma.

Rörande *maltskatten* har departementschefen erinrat, bland annat, att ett af särskilda komiterade den 11 december 1891 afgifvet betänkande med förslag dels till förordning angående beskattning af maltdrycker och dels till ordningsstadga för bryggerierna numera, sedan vederbörande myndigheter deröfver afgifvit utlåtanden, föreläge till pröfning. Enligt detta betänkande vore skattebeloppet föreslaget till 10 öre för kilogram af det malt, som användes för tillverkningen, motsvarande efter antagen beräkningsgrund 2 kronor 50 öre för en hektoliter öl eller 0,89 öre för en halfbutelj. I det afgifna betänkandet hade komitén beräknat, att en till nämnda belopp bestämd skatt skulle, efter afdrag för kontrollkostnaden, lemna en behållen inkomst af 3,000,000 kronor. Det borde likväl komma under öfvervägande, huruvida icke, för att undvika fördyrandet af svagdricka, som numera kunde anses såsom en nödvändighetsvara för den arbetande klassen, nämnda dryck borde undantagas från tillämpning af den allmänna maltdrycksbeskattningen. Fråga härom hade varit väckt inom nämnda komité, men fått förfalla på grund, bland annat, af svårigheten att uppdraga en gräns mellan den skattefria och den skattepligtiga drycken. Sedan emellertid Riksdagen i skrifvelse den 30 april innevarande år anhållit, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda, huru på det mest praktiska sätt en gräns måtte kunna bestämmas mellan svagdricka å ena sidan och starkare maltdrycker å den andra, hade finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, som erhållit Kongl. Maj:ts uppdrag att verkställa den begärda utredningen, i utlåtande den 8 i denna månad framlagt förslag till ett sätt att under tillverkningen i bryggeriet uppdraga en gräns mellan de båda angifna slagen af drycker. Svagdrickats undantagande från beskattning skulle emellertid medföra vissa förändringar i de uti komitéförslaget innefattade kontrollbestämmelser och naturligtvis äfven föranleda till en nedsättning i ofvan meddelade beräkning angående skattens afkastning.

Riksbankens fonder, till framtida disposition afsatta medel deri inberäknade, uppginge nu till nära 59 millioner kronor. De nuvarande fonderna syntes vara tillräckliga att betrygga riksbankens ställning äfven om banken framdeles komme att öfvertaga all sedelutgifning inom riket samt anordna ett antal nya afdelningskontor. Genom sedelutgifningens öfvertagande skulle naturligtvis äfven riksbankens årliga vinst betydligt stegas.

Den andel af bankovinsten, som under de senaste åren reserverats för riksbankens egen räkning, hade utgjort omkring hälften deraf eller:

år 1889	kr. 1,321,725: 81
» 1890	» 1,857,485: 69
» 1891	» 1,823,150: 50.

Under loppet af nästkommande år syntes riksbankens fonder komma att uppgå till eller öfverstiga 60 millioner kronor. Hädanefter borde sålunda en betydligt större andel af bankovinsten än hittills kunna af-sättas för statsverkets behof.

I fråga om *kaffetullen* ville departementschefen nu endast erinra derom, att denna tull år 1888 nedsatts från 26 öre till 12 öre per kilo-gram. Den nedgång i årlig statsinkomst, som härigenom inträdt, upp-ginge, om densamma beräknades efter 1891 års import af kaffe, utgö-rande 16,056,323 kilogram, till ett belopp af i rundt tal 2,247,000 kronor.

På sid. 41—46 i statsrådsprotokollet har departementschefen slut-ligen behandlat *frågan om den inverkan, som de beträffande förstärkning i försvaret samt afskrijning af grundskatterna och lindring i rustnings- och roteringsbesvären föreslagna åtgärderna skulle komma att utöfva på den redan fastställda statsregleringen för år 1893.*

*Ändring i
1893 års
statsregle-
ring.*

Hänvisande till berörda protokoll i fråga om den detaljerade redo-görelsen för de förändringar, som komme att ega rum beträffande af-kastningen af vissa i 1893 års riksstat upptagna *inkomstitlar*, får ut-skottet meddela, att enligt departementschefens förklaring *minskning* mot den i riksstaten upptagna beräkningen komme att ega rum i nedan-nämnda titlar med följande belopp, nemligen:

i grundskatt med	kronor 461,000: —
» tillfälliga rotevakansafgifter med	» 8,000: —
» soldatvakansafgift med	» 15,000: —
» båtsmansvakansafgift med	» 58,000: —
» bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rät-tigheter med	» 67,000: —

summa minskning kronor 609,000: —

Afkastningen af inkomstiteln bevillning af fast egendom samt af inkomst komme deremot, anmärker departementschefen, att *ökas* med kronor 660,000: —

Droges härifrån den summa, som betecknade minskningen i statsinkomst, eller .....

» 609,000: —
----

uppkomme en ökning på det hela af .....

kronor 51,000: —

Vidkommande åter de *anslag*, som för genomförande af lindringen i rustnings- och roteringsbesvären samt värnpligtens utsträckning och dermed i samband ställda åtgärder af Kongl. Maj:t äskades för år 1893, så begärdes till *lindring i rustnings- och roteringsbesvären*

under fjerde hufvudtiteln	kronor 443,000: —	
och under femte »	» 13,300: —	456,300: —

samt för genomförande af *värnpligtens utsträckning och dermed i sammanhang stående åtgärder*

under fjerde hufvudtiteln	kronor 694,000: —	
och under femte »	» 85,000: —	779,000: —

summa kronor 1,235,300: —

Afdroges härifrån det belopp, hvarmed, enligt hvad nyss blifvit anfördt, beräkningen af statsverkets inkomster skulle utöfver uppkommande minskning ökas, eller kronor 51,000: —
 uppkomme alltså ett belopp af ..... kronor 1,184,300: —
 för hvilket tillgång borde beredas för år 1893.

Departementschefen yttrar härefter: »Det skulle kunna ifrågasättas att för täckande af detta belopp redan år 1893 anlita en tilläggsbevillning å bevillningen af fast egendom samt af inkomst. Då, på sätt förut blifvit anfördt, denna bevillning, efter skedd förhöjning i bevillningen för jordbruksfastighet från 3 till 6 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet, kan beräknas uppgå till 4,860,000 kronor, skulle alltså för ändamålet erfordras en tilläggsbevillning af 25 procent. Jag erinrar emellertid derom, att en för statsregleringsändamål afsedd odisponerad tillgång för närvarande föreligger. Då vid innevarande års lagtima riksdag statsregleringen för år 1893 uppgjordes, förefans nemligen till disposition ett öfverskott å statsregleringarna för år 1890 och föregående år till belopp af 7,318,998 kronor 33 öre. I olikhet med det förfarande, som under senare tider utgjort regel, eller att hela det öfverskott, som å ett års statsreglering uppstått, tagits i beräkning för statsregleringen tredje året derefter, togs för 1893 års statsreglering af nyssnämnda öfverskott ej i anspråk mer än 5,818,000 kronor, hvarföre å detta öfverskott ännu återstår en odisponerad behållning af kronor 1,500,998: 33

Till disposition föreligga ytterligare:

<i>dels</i> enligt nådiga brefvet den 13 Mars 1891		
till statsverket öfverlemnad andel af svenska behållningen i konsulskassan	»	69,060: 10

Transport kronor 1,570,058: 43

Transport kronor 1,570,058: 43
dels, jemlikt nådiga brefvet den 4 februari
 innevarande år, af de vid 1891 års utgång be-
 fintliga reservationer å anslaget till allmänna
 läroverken till fonden för reserverade medel öfver-
 förda ..... » 400,000: —

hvadan alltså för närvarande förefinnes en
 för statsregleringsändamål disponibel tillgång af kronor 1,970,058: 43.
 Att genom ny beskattning upptaga medel till täckande af före-
 fallande statsbehof, medan för statsutgifternas bestridande afsedda till-
 gåingar föreligga odisponerade i statskassan, torde få anses mindre
 egentligt. Framför anlåtande af tilläggsbevillning anser jag därför
 nyssberörda tillgångar böra för nu förevarande ändamål tagas i anspråk.
 Om från summan af dessa tillgångar ..... kronor 1,970,058: 43
 drages behofvet för år 1893 ..... » 1,184,300: —
 återstår till disposition vid en blifvande stats-
 reglering ..... kronor 785,758: 43.

I detta sammanhang anser jag mig böra meddela, att i väsentlig
 mån på grund deraf, att riksgäldskontorets anslag oförutsedt blifvit
 öfverskridet med 648,394 kronor 21 öre, å statsregleringen för år 1891
 uppkommit en brist af 661,414 kronor 76 öre, om hvars betäckande
 1893 års Riksdag har att besluta. Jag bör likväl tillägga, att sagda
 brist å riksgäldskontorets anslag är mera skenbar än verklig, i det
 att den hufvudsakligen uppkommit derigenom, att åtskilliga kapital-
 och ränteinbetalningar — särskildt af enskilda jernvägsbolag — som
 bort till riksgäldskontoret verkställas under loppet af år 1891, först
 efter årets utgång fullgjorts.»

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina särskilda
 förslag, hänvisar utskottet till sjelfva motionerna.

Sammanställas med hvarandra de olika förslag, öfver hvilka ut-
 skottet nu har att yttra sig, framgår deraf följande.

Kongl. Maj:ts i propositionen n:o 4 gjorda framställning afser en höjning redan för år 1893 af bevillningen för jordbruksfastighet från 3 öre till 6 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet. Härigenom har ett belopp af 660,000 kronor ansetts komma att blifva tillgängligt såsom tillgång vid bestridandet af kostnaderna under nämnda år för genomförande af Kongl. Maj:ts för den urtima Riksdagen framlagda förslag, hvilka kostnader beräknats till sammanlagdt 1,844,300 kronor, deraf 1,065,300 kronor för skatteregleringen och 779,000 kronor för försvarsåtgärderna. Kongl. Maj:ts proposition n:o 6 innebär, att det belopp af 1,184,300 kronor, som återstår att anskaffa, sedan från nyssnämnda sammanlagda kostnadsbeloppet, 1,844,300 kronor, dragits ofvanberörda beräknade tillgång, 660,000 kronor, skulle beredas genom att för ändamålet taga i anspråk en motsvarande andel af det å statsregleringarna för år 1890 och föregående år uppkomna öfverskott. Herr Jansson afser med sin motion, att Riksdagen, i stället för att anlita berörda öfverskott, skulle besluta en tilläggsbevillning för år 1893; och i enahanda riktning gå herr Hasselrots motion samt det af herrar Andersson och Olson i första delen af deras motion framställda förslag. Utan att yttra sig angående lämpligheten af de åtgärder, Kongl. Maj:t föreslagit för täckande af det för år 1893 uppkommande behovet, ifrågasätter åter herr Mankell i sina motioner n:is 9 och 10 i första hand omedelbart införande af progressiv arfsskatt och af värnskatt samt i andra hand, om Riksdagen icke vore villig att biträda dessa motionärens yrkanden, aflåtande till Kongl. Maj:t af skrivelser med begäran om framläggande om möjligt för nästa Riksdag af förslag i berörda ämnen. I sin motion n:o 11 föreslår samme motionär aflåtande till Kongl. Maj:t af en skrifvelse, deruti Riksdagen skulle anhålla om framläggande, så fort sig göra läte, af förslag till sådana särskilda fastighets- och inkomstskatter, som chefen för finansdepartementet i sitt ofvan refererade yttrande till statsrådsprotokollet ifrågasatt, äfvensom att vid den af departementschefen såsom behöflig be-tecknade revisionen af bevillningsförordningen måtte tagas i öfvervägande, huruvida icke åt den nuvarande inkomstbevillningen kunde gifvas en progressiv tillämpning. Samme motionär önskar slutligen i sin motion n:o 12 en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att för Riksdagen, så fort sig göra läte, måtte framläggas förslag till sådan utveckling af stämpelskatten, chefen för finansdepartementet ifrågasatt. Herrar Andersson och Olson föreslå åter i senare delen af sin nyssnämnda motion, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t be-

gära förslag till nästa Riksdag om progressiva fastighets-, inkomst-, arfs- och stämpelskatter.

Af denna redogörelse framgår, att vissa af bemälda motionärer yrkat, det Riksdagen nu skulle yttra sig angående flera och viktiga delar af den finansplan, departementschefen uppgjort och Kongl. Maj:t låtit komma till Riksdagens kännedom. För sin del anser också utskottet, att ehuru det meddelande, som från Kongl. Maj:ts sida sålunda gjorts Riksdagen, icke innefattar något förslag, som omedelbart påkallar ett riksdagsbeslut, detsamma likväl bör besvaras genom ett angifvande af Riksdagens åsigt rörande ifrågavarande förslag till skattereglering, hvarigenom åsyftas att under en längre tidrymd successivt ersätta vissa förut befintliga skatteformer med nya sådana. Utskottet har därför trott sig, för åstadkommande af en grundval för ett Riksdagens uttalande i ämnet, böra, innan utskottet yttrar sig angående de i fråga om 1893 års statsreglering framställda förslag, ingå på en något närmare redogörelse för sin uppfattning af de frågor, som afhandlats i den af chefen för finansdepartementet framlagda finansplanen; och kommer utskottet dervid att i vederbörligt sammanhang behandla jemväl motionärernas särskilda förslag, för så vidt desamma afse införande af nya principer inom vår skattelagstiftning.

Lika med departementschefen anser utskottet det fullt riktigt samt med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att de nuvarande grundskatterna ersättas och medel till lindringar i rustnings- och roteringsbesvärerna anskaffas icke genom indirekta konsumtionsskatter utan genom direkta och förmögenhetsskatter.

Hvad då angår de särskilda skatteslag, hvilka, för täckande af de genom ökad lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna och grundskatternas afskrifning orsakade kostnaderna, synts departementschefen böra ifrågakomma, så äro dessa — förutom *den höjda jordbruksfastighetsbevillningen*, hvars omedelbara antagande Kongl. Maj:t ifrågasatt och hvarom utskottet nedan yttrar sig — *inkomstskatt, fastighetsskatt, arfskatt* och *annan stämpelskatt*.

I öfverensstämmelse med den uppfattning, som ligger till grund för hela finansplanen, anser utskottet särskilda, utan samband med kommunalbeskattningen anordnade, men i förhållande till hvarandra väl och rättvist afpassade skatter å inkomst och fastighet vara de skattearter, som, samtidigt ålagda och likformigt ökade, för nu afsedda ändamål i främsta rummet böra komma i fråga; och ansluter sig utskottet derjemte i allo till hvad departementschefen anfört om önskvärheten af

att från denna höjda beskattning i möjligaste mån skona de lägst taxerade inkomstkategorierna.

Det starkare anlitaudet af den direkta beskattningen för statsbehovvens täckande, som enligt den framlagda finansplanen skulle komma att ega rum, förutsätter enligt utskottets åsigt oeftergifligt en revision af bevillningsförordningens bestämmelser i syfte så väl att i allmänhet öka deras effektivitet som ock att, på sätt i statsrådsprotokollet antydts, åvägabringa en mera likformig tillämpning af förordningen samt särskildt med beskattning på ett verksammare sätt än för närvarande eger rum träffa vissa inkomstarter. Vissa af de till behandling nu föreliggande motionerna åsyfta emellertid jemväl, att den ifrågasatta nya inkomst- och fastighetsskatten, likasom ock den redan nu utgående bevillningen under en eller annan form måtte så anordnas, att ej blott skattebördan för de lägst taxerade i högre grad än hittills lättades, utan äfven denna börda så fördelades, att den med ökad tyngd träffade de högre taxerade. Att sistnämnda grundsats, som i en del nyare utländska skattelagar tillämpats, vid det tillämnade revisionsarbetet bör göras till föremål för noggrann pröfning, synes utskottet uppenbart; men då det här gäller en för oss hittills främmande skattenorm, om hvars förmåga af verklig statsfinansiell effektivitet i vårt på mera betydande förmögenheter jemförelsevis blottade land, meningarna torde vara ganska delade, har utskottet lika litet -- såsom nedan angifves -- funnit sig kunna förorda någon omedelbar tillämpning af samma skattenorm i de afseenden, hvilka af några motionärer ifrågasatts, som utskottet trott sig böra i detta sammanhang eljest närmare ingå på denna fråga. Dock har utskottet ansett sig böra framhålla, att det med den ifrågavarande principen åsyftade målet, eller de större förmögenheternas relativt högre beskattande, lämpligare torde kunna vinnas på andra, för den nu rådande uppfattningen tör hända mindre främmande sätt, såsom exempelvis genom ett kraftigare anlitaude och vidare utvecklande af vissa arter stämpelskatt.

Öfvergår utskottet så att granska hvad departementschefen yttrat angående sistnämnda skatteslag och främst af dem arfsskatten, så framgår af statsrådsprotokollet, att departementschefen närmast tänkt sig en sådan utveckling af denna skatt, som ingick i den för 1883 års Riksdag framlagda finansplanen. I två af de till behandling föreliggande motionerna — herr Mankells motion n:o 9 samt herrar Anderssons och Olsons motion — har åter gjorts gällande, att arfsskatten borde anlitas för skattereglerngens genomförande i icke oväsentligen

större mån, än hvad man år 1883 tänkte sig och på sådant sätt, att det progressiva beskattningssystemet i vida högre grad, än då sattes i fråga, vunne tillämpning.

Hvad arfsskatten öfver hufvud taget angår, så lärer någon meningsskiljaktighet icke kunna råda derom, att denna skatteform synnerligen väl lämpar sig för det syfte, man genom förmögenhetsbeskattningen företrädesvis vill uppnå. Rätt anordnad, träffar den med relativt största säkerhet den verkliga förmögenheten och den gör detta tillika under sådana omständigheter, att det för den, som får vidkännas uppoffringen, bör kännas jemförelsevis mindre tungt. Härtill kommer dess af departementschefen särskildt framhållna komplementära förmåga, som åt densamma med nödvändighet måste gifva en stor betydelse i ett system med direkta skatter.

Om således i hvarje fall, såsom departementschefen förordat, åt arfsskatten bör inrymmas en viktigare plats inom vår skattelagstiftning, än den för närvarande intager, håller utskottet för sin del vidare före, att nu ifrågavarande skattetitel är den, som företrädesvis lämpar sig för tillämpning af det progressiva beskattningssystemet; och utskottet hyser ej tvifvel, att meningarna lätt kunna ena sig om denna art af progressiv beskattning. Utskottet anser sig således böra uttala sig icke allenast för ett kraftigare anlåtande af arfsskatten än hvad år 1883 föreslogs, utan äfven för att det förslag i ämnet, som lärer vara att från Kongl. Maj:t förvänta, måtte gå i den riktning, motionärerna förordat. Huruvida dervid steget bör tagas ut fullt så långt, som den motionär, hvilken framlagt detaljeradt förslag, tänkt sig, derom torde åter i frågans nuvarande läge något bestämdt yttrande icke böra afgifvas, medan å andra sidan måste framhållas att, om den föreslagna skatteformen vid tillämpningen icke skall råka i strid med hvad rättvisa och billighet fordra, den måste så anordnas, att icke allenast de smärre förmögenheterna fritagas, utan äfven tillbörligt afseende fästes vid andra på skatteförmågan inverkan förhållanden, såsom antalet delegare i sterbhuset och dylikt, äfvensom på närmare eller fjernare släktled.

Departementschefen har icke ansett nödigt att ingå i en närmare undersökning af det sätt, hvarpå en utsträckning af öfriga till stämpel-skatten hänförliga skattearter borde åvägbringas, utan i detta afseende inskränkt sig till en del antydningar. Riktigt har emellertid enligt utskottets mening dervid betonats, att, då de å detta område ifrågasatta nya skattearter äro främmande för vårt folks vanor, synnerlig varsamhet bör iakttagas vid deras införande. I sjelfva verket synas desamma

utskottet böra i förhållande till förut behandlade skattetitlar tilldelas en mera tillbakaskjuten ställning, så att de åtminstone icke i någon mera afsevärd grad skulle komma till utsträckt tillämpning förr än på ett senare stadium af skatteregleringsperioden. Vid anlitaudet af ifrågavarande skatter anser utskottet också hänsyn böra tagas dertill, att de så anordnas, att de företrädesvis träffa sådana affärstransaktioner, som i allmänhet förekomma bland de förmögna, i hvilket fall de ock, såsom förut antydts, skulle kunna resultera i samma riktning som en progressiv inkomstskatt.

Hvad departementschefen anført derom, att mot slutet af den ifrågavarande skatteregleringsperioden skogsmedel, härledande sig från sådana genom afvittring nyligen erhållna eller inom få år disponibla skogsområden, hvilka hittills ej kunnat utgöra föremål för nämnvärd afverkning, skulle vara att i viss mån påräkna till täckande af de genom skatteregleringen uppkommande utgifterna, har icke synts utskottet vara af beskaffenhet att böra föranleda till någon erinran från utskottets sida.

Det lærer icke kunna ifrågasättas, att utskottet här skulle ingå i någon närmare granskning af den beräkning, departementschefen anställt rörande de af honom för skatteregleringens genomförande föreslagna skatteköllornas olika afkastningsförmåga. Utskottet vill i detta hänseende endast i största allmänhet erinra, att departementschefen vid ifrågavarande beräkning synes hafva gått till väga med stor varsamhet och att, äfven under de af honom antagna förutsättningarna, åtminstone ur vissa af dessa köllor torde kunna upphemtas icke obetydligt mera än hvad af honom nu antagits, hvarförutom naturligen, derest utskottets ofvan uttryckta mening i fråga om arfsskattens anordning vinner afseende, särskildt denna skattitel kommer att blifva väsentligt mera gifvande.

Hvad derefter angår frågan, med hvilka tillgångar utgifterna för de föreslagna försvarsåtgärderna skulle i de årliga budgeterna täckas, så har departementschefen anmärkt, att med afseende härå icke förelåge enahanda anledning att ingå i en närmare utredning, som förekommit beträffande det af grundskatteafskrifningen och lindringen i rustnings- och roteringsbesväret uppkommande statsbehofvet, enär förstnämnda utgifter i olikhet med afskrifnings- och lindringskostnaderna icke kunde sägas vara af den art, att vissa speciella statsinkomster borde anvisas för särskildt deras bestridande. Departementschefen har emellertid, såsom af statsrådsprotokollet framgår, antydt en del utvägar, hvilka syntes honom kunna ifrågakomma. Å andra sidan har åter herr Maukell i sin motion n:o 10 hänvisat på införande af en värnskatt såsom

ett sätt att bereda medel till betäckande af ifrågavarande utgifter, och jemväl med den i motionen n:o 9 föreslagna progressiva arfsskatten synes bemälda motionär företrädesvis hafva enahanda syfte.

Ehuru utskottet erkänner rigtigheten af departementschefens sålunda uttalade mening om försvarskostnadernas natur och följaktligen i fråga om denna del af finansplanen kan yttra sig mindre utförligt, anser likväl utskottet, med hänsyn såväl till den nuvarande i vårt skattesystem rådande relationen emellan direkta och indirekta skatter, äfven om beskattningen för kommunala ändamål härvid tages med i beräkning, som ock till arten och beskaffenheten af de förbrukningsartiklar, hvilka nu i en eller annan form äro underkastade beskattning, önskvärdt, att åtminstone till en början de af försvarsfrågans lösning orsakade utgifterna för försvaret icke täckas genom nya skatter på allmänna förbrukningsartiklar. Allt efter som för tillgodoseende af nu ifrågavarande statsbehof nya skatter behöfva upptagas, lära väl konsumtionsskatter i en eller annan form icke kunna undvikas, men utskottet anser dock, att direkta och förmögenhetsskatter för detta ändamål, i den mån sådant lämpligen ske kan, jemväl böra anlitas. I detta hänseende vill utskottet, som nedan föreslår tillämpande af en dylik skatteform för att möta det i följd af försvarsfrågans lösning omedelbart uppkommande behovet, äfven erinra, att enligt den uppfattning, utskottet ofvan gjort gällande rörande det finansiella resultatet af de för skatteregleringens genomförande närmast afsedda skatteslagen, bör, med inberäkande särskildt af den ytterligare utveckling af arfsskatten, utskottet för sin del förordad, å ifrågavarande skatteslag uppkomma ett öfverskott, som kan användas för försvarsutgifterna. Till den del nya konsumtionsskatter kunna anses böra ifrågakomma, vill utskottet emellertid framhålla angelägenheten deraf, att dessa skatter i möjligaste mån så anordnas, att de icke träffa sådana förbrukningsartiklar, hvilka måste anses såsom nödvändighetsvaror.

Herr Mankells förslag om införande af värnskatt kan utskottet icke biträda. Utskottet vill visserligen icke förneka, att den tanke, som ligger till grund för denna skatteform, i viss mån är principiellt riktig. I vårt land och under nuvarande förhållanden är skatteformen emellertid, enligt utskottets förmenande, icke lämplig. Motionären har i sin framställning utgått från den så kallade generalskomiténs förslag i ämnet, men han synes dervid hafva förbisett den skilnad, som förefinnes mellan detta förslag och den nu af Kongl. Maj:t ifrågasatta härordningen derutinnan, att, medan generalskomitén afsåg att hos oss, såsom i allmänhet i de länder, der värnskatten är införd, en stark

kassation af värnpligtige skulle ega rum för nedpressande af kostnaderna för årskontingentens öfning, ett sådant syfte icke kan ingå i Kongl. Maj:ts förslag, enligt hvilket öfningstiden endast är 90 dagar och följaktligen kassation i sådan omfattning icke lär kunna ifrågakomma. Då motionären föreslagit, att värnskatten skulle uttagas endast af de värnpligtige sjelfva — icke såsom i en del länder af deras anförvandter — samt i öfrigt utgå efter de grunder, som gälla i afseende å inkomstbevillningen, måste vidare anses uppenbart, att det tillflöde, den skulle tillföra statskassan, blefve skäligen obetydligt.

Utskottet öfvergår nu till att yttra sig om de förslag, som föreligga angående bestridande af de i följd af skatteregleringen och försvarsåtgärderna för år 1893 uppkommande kostnader. Såsom redan blifvit omförmäldt, har Kongl. Maj:t beräknat dessa kostnader till 1,844,300 kronor, deraf 609,000 kronor utgöra den genom tio procents afskrifning å grundskatter, tillfälliga rotevakansafgifter samt soldat- och båtmansvakansafgifter äfvensom genom upphörande af bevillningsafgifterna af frälseegendom och lotshemman uppkommande minskningen i statsinkomst, 456,300 kronor utgöra ökning i kostnaden för lindringen i rustnings- och roteringsbesvären samt 779,000 kronor beräknas erfordras för genomförande af värnpligtens utsträckning och dermed i sammanhang stående åtgärder. För täckande af dessa kostnader har Kongl. Maj:t ansett böra tagas i anspråk dels den till 660,000 kronor beräknade afkastningen af den i Kongl. Maj:ts proposition n:o 4 föreslagna höjningen af bevillningen för jordbruksfastighet, dels ock, enligt Kongl. Maj:ts i propositionen n:o 6 framställda förslag, af öfverskottet å statsregleringarna för år 1890 och föregående år ett belopp af 1,184,300 kronor.

Hvad Kongl. Maj:t i propositionen n:o 4 föreslagit i fråga om höjning af jordbruksfastighetsbevillningen samt i sammanhang dermed angående viss ändring i instruktionen för taxeringsmyndigheterna, hvilka förslag stå i det närmaste samband med skatteregleringsfrågan och i allo öfverensstämman med hvad vid senaste riksdagar i detta hänseende ifrågasatts, har utskottet ansett sig böra förorda. Utskottet har visserligen icke kunnat undgå att finna det ur principiell synpunkt oegentligt, att den inkomstbevillning, som ålägges egarne af jordbruksfastighet, uttages genom åsättande allenast af en högre bevillning för sådan än för annan fastighets taxeringsvärde, men då under närvarande förhållanden afgörande praktiska skäl tala för en sådan anordning, har utskottet ansett densamma tills vidare böra godkännas.

Utskottet har deremot icke funnit sig böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag om beräkning af viss andel af öfverskottet å statsregleringarna för år 1890 och föregående år såsom en statsverkets tillgång för bestridande af nu ifrågakvarande utgifter. Nämnda öfverskott synes nemligen böra reserveras till disposition af nästa lagtima Riksdag, som har att uppgöra statsregleringen för år 1894. Statsverkets af försvars- och skattefrågornas lösning uppkommande behof för år 1893 böra alltså fyllas genom ökad beskattning, och då utom ofvannämnda höjning i bevillningen för jordbruksfastighet ytterligare medel erfordras för att täcka så väl den genom afskrifning af grundskatter, lindring i rustning och rotering samt borttagande af de särskilda bevillningsafgifterna af frälseegendomar och lotshemman uppkommande minskning i statsverkets inkomster för år 1893 som de ökade utgifterna för försvaret under samma år, anser utskottet, med stöd af hvad ofvan blifvit yttradt, att behofvet af ökade statsinkomster för nyssnämnda år bör tillgodoses medelst en tilläggsbevillning af fastighet och af inkomst, anordnad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den likartade bevillning, Riksdagen vid föregående tillfällen sig åtagit, dock med iakttagande att de lägst taxerade inkomstkategorierna derifrån befrias. Visserligen har, såsom ofvan erinrats, herr Mankell i sina motioner n:is 9 och 10 ifrågasatt omedelbart införande af progressiv arfsskatt och af värnsskatt, hvarjemte herrar Dahn och Bengtsson föreslagit en likaledes omedelbart inträdande, på särskildt sätt anordnad progressiv inkomst- och fastighetsskatt för beredande af medel till den förhöjda dagaflöning för värnpligtige, samma motionärer önska måtte komma att utgå; men af hvad utskottet ofvan anfört rörande herr Mankells ifrågakvarande förslag läser framgå, dels att utskottet för sin del icke kan under nuvarande förhållanden öfver hufvud taget förorda anlita det af sådan värnsskatt, motionären tänkt sig, dels ock att införandet af progressiv arfsskatt måste föregås af utredningar, hvilka utskottet nu icke kunnat åstadkomma; och att införa en särskild skatt för det af herrar Dahn och Bengtsson angifna speciella ändamålet kan utskottet icke tillstyrka.

Beloppet af den tilläggsbevillning, som Riksdagen sålunda skulle för år 1893 åtaga sig, torde emellertid icke lämpligen kunna bestämmas förr än utgången af samtliga nu föreliggande frågor, hvilka kunna inverka på nämnda års statsreglering, blifvit bekant, men torde det i allt fall vara ändamålsenligt, att Riksdagen redan i samband med afgörandet af öfriga förslag, som till utskottet hänvisats, definitivt bestämmer den form, under hvilken kostnaderna för nästkommande år skola täckas. I sådant hänseende föreställer sig utskottet, att Riksdagen borde besluta,

att de medel, som härtill erfordras, utöfver den till 660,000 kronor beräknade afkastningen af den förhöjda jordbruksfastighetsbevillningen, borde anskaffas genom tilläggsbevillning, beräknad till viss lika procent så väl å den förhöjda bevillningen för jordbruksfastighet som å bevillningen för annan fastighet och inkomst, dock så att de, hvilka för inkomst äro taxerade till belopp understigande 800 kronor, skola från tilläggsbevillningens utgörande vara befriade; med Riksdagen förbehållen rätt att, uppå skeende framställning af utskottet, sedan de ökade anslagsbehofven för år 1893 blifvit bestämda, besluta om den procent, med hvilken tilläggsbevillningen skall utgå.

Utskottet har redan i det föregående framhållit, hurusom utskottet finner det lämpligt, att ett uttalande från Riksdagens sida göres angående den af departementschefen uppgjorda finansplanen. Då den föreslagna skatteregleringen nu så till vida skall definitivt fastslås, som beslut skall fattas om successivt aflyftande af de skattebördor, hvilkas borttagande är skatteregleringens orsak, synes ett sådant uttalande redan häraf påkalladt; och dertill kommer, att då fyllandet af de nu häri genom uppkommande statsbehofven redan under de närmaste åren måste påkalla åtgärder från Kongl. Maj:ts sida, hvilka med nödvändighet förutsätta vidlyftiga och tidsödande undersökningar och utredningar, de der svårligen kunna af Kongl. Maj:t med fördel företagas och på ändamålsenligt sätt anordnas, med mindre Kongl. Maj:t, så vidt möjligt är, eger kännedom om, huruvida och i hvad mån Riksdagen ansluter sig till den nu framlagda finansplanen, har utskottet, med föranledande jemväl af herrar Mankells samt Anderssons och Olsons i sådant syfte framställda förslag, ansett böra åt Riksdagens berörda uttalande gifvas den form, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t gifver sina åsikter i ämnet till känna. Derest den uppfattning, utskottet ofvan sökt göra gällande angående innehållet i berörda finansplan, vinner Riksdagens godkännande, torde Riksdagen dervid, under uttalande af samma uppfattning, böra anhålla, det Kongl. Maj:t ville, med ledning af detta uttalande, låta utarbета och för Riksdagen i mån af behof framlägga förslag till den i skrifvelsen afsedda beskattningen. Att, på sätt i vissa motioner ifrågasatts, begära förslagens föreläggande redan för nästa Riksdag lärer deremot icke vara lämpligt, då åtminstone en del af förslagen uppenbarligen icke kunna hinna till dess utarbetas, utan torde tills vidare Riksdagen i fråga om den nya direkta beskattningen vara hänvisad till den provisoriska anordningen med tilläggsbevillning.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa:

1:o) att Riksdagen — under vilkor att kamrarne fatta sammanställande beslut, som af Kongl. Maj:t godkännas, i anledning af såväl hvad Kongl. Maj:t i särskilda till Riksdagen den 14 oktober 1892 aflåtna propositioner föreslagit dels angående förbättrad härordning, dels angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885, dels angående afskrifning af de å viss jord hvilande grunskatter m. m., dels angående upphörande af de enligt förordningen den 5 oktober 1889 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående bevillningsavgifter af frälseegendomar och lotshemman, dels angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885, dels ock angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, som äfven inom Riksdagen i dessa ämnen väckta förslag — må bifalla hvad Kongl. Maj:t i propositionen n:o 4 föreslagit rörande ändring i § 1 af förordningen den 3 juni 1892 angående bevillning af fast egendom och af inkomst samt i § 17 af den vid samma förordning fogade instruktionen för taxeringsmyndigheterna;

2:o) att herr Mankells motion n:r 9, i hvad densamma afser omedelbart införande af progressiv arfskatt, icke må af Riksdagen bifallas;

3:o) att hvad herr Mankell i motionen n:r 10 föreslagit om införande af värnsskatt icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

4:o) att herrar Dahns och Bengtssons i motionen n:r 3 framställda yrkande, att för beredande af medel till den dagaflöning af 75 öre, som i samma motion föreslagits skola till värnpliktig under öfningstiden utgå, en progressiv beskattning måtte påläggas den högre inkomsten och de högre fastighetsvärdena, icke måtte bifallas;

5:o) att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts i propositionen n:r 6 gjorda framställning derom, att, utöfver de i riksstaten för år 1893 upptagna tillgångar och inkomster, måtte såsom en statsverkets till-

gång för samma år af öfverskottet å statsregleringarna för år 1890 och föregående år upptagas och beräknas ett belopp af 1,184,300 kronor, må, i anledning af herr Hasselrots och herr Janssons samt herrar Anderssons och Olsons förevarande motioner, den sistberörda, så vidt den afser 1893 års statsreglering, besluta, att de medel, hvilka, i händelse de af Kongl. Maj:t i propositionerna n:is 1, 2, 3, 5, 7 och 8 framställda förslag i hufvudsak af Riksdagen bifallas, blifva för år 1893 erforderliga, skola till den del, de icke anses kunna anskaffas genom den i punkten 1:o) här ofvan förordade höjningen af jordbruksfastighetsbevillningen, uttagas genom tilläggsbevillning, beräknad till viss lika procent så väl å den förhöjda bevillningen för jordbruksfastighet som å bevillningen för annan fastighet och inkomst, dock så att de, hvilka för inkomst äro taxerade till belopp understigande 800 kronor, skola från tilläggsbevillningens utgörande vara befriade; med Riksdagen förbehållen rätt att, uppå skeende framställning af utskottet, sedan de ökade anslagsbehofven för år 1893 blifvit bestämda, besluta om den procent, med hvilken tilläggsbevillningen skall utgå; samt

6:o) att Riksdagen, med föranledande jemväl af herr Mankells i motionen n:o 9 alternativt gjorda hemställan, samma motionärs förslag i motionerna n:is 11 och 12 samt herrar Anderssons och Olsons yrkande i senare delen af deras förenämnda motion, må, under uttalande af de åsigter, utskottet här ofvan gjort gällande angående den i statsrådsprotokollet för den 14 nästlidne oktober framlagda finansplan, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, med ledning af nämnda uttalande, låta utarbета och för Riksdagen i mån af behof framlägga förslag till den enligt samma finansplan afsedda beskattning.

Stockholm den 16 november 1892.

På särskilda utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation

vid punkten 6 (mot viss del af motiveringen)

af herr C. A. Bokström, med hvilken herr W. R. Wester instämt; varande i denna reservation anfördt:

»Det särskilda utskottet har såsom oeftergiffigt framhållit behovet af en revision af bevillningsförordningens bestämmelser i syfte såväl att i allmänhet öka deras effektivitet som ock att, på sätt i statsrådsprotokollet antydts, åvägabringa en mera likformig tillämpning af förordningen samt särskildt att med beskattning på ett verksammare sätt än för närvarande eger rum träffa vissa inkomstarter.

Vidare har utskottet förklarat sig anse det vara ur principiell synpunkt oegentligt, att den inkomstbevillning, som ålägges egarne af jordbruksfastighet, uttages genom åsättande af en högre bevillning för sådan än för annan fastighets taxeringsvärde, men har utskottet under närvarande förhållanden funnit afgörande praktiska skäl tala för en sådan anordning, som ansetts böra tills vidare godkännas, hvarjemte utskottet afböjt framställt yrkande om uttalande i syftning att det vid förberörda revision af bevillningsförordningen borde tagas i öfvervägande, huruvida icke ändring härutinnan må kunna åstadkommas.

Då jag för min del anser en sådan undersökning vara af behovet påkallad, anhåller jag att här få framlägga de skäl, hvarpå jag grundar min från utskottets i denna punkt afvikande mening.

I underdånig skrifvelse den 24 maj 1873 har Riksdagen i sammanhang med den i samma skrifvelse omförmälda frågan om afskrifning af på jorden hvilande grundskatter, bland annat, uttalat, att den olikhet i bevillningen efter andra artikeln, som förefunnits emellan jordbruks- och all annan fastighet, borde upphöra, så snart grundskatteafskrifningen komme till genomförande, och att en revision af bevillningsförordningen borde åvägabringas i syfte att bereda likställighet emellan olika klasser af medborgare.

Med föranledande häraf föreslog skatteregleringskomitén, att bevillningen för jordbruksfastighet skulle utgå med samma belopp som för annan fastighet, eller med fem öre för hundra kronors taxeringsvärde, samt att jordbruksidkarne skulle i samma mån som alla öfriga yrkesidkare beskattas för sin genom yrkets utöfning förvärfvade behållna inkomst.

Detta förslag har af Kongl. Maj:t i sin till denna Riksdag aflåtna proposition n:o 4 så till vida upptagits, att bevillningen af jordbruksfastighet skulle, under det att bevillningen för annan fastighet och frälseränta bibehölles vid fem öre för hundra kronors taxeringsvärde, höjas från tre till sex öre för hundra kronor, hvarvid det öfverskjutande sjette öret för hundra kronor af jordbruksfastighetsvärdet skulle motsvara den bevillning för inkomst och förmån af jordbruksnäringen, som dess idkare ansetts böra i likhet med andra näringsidkare, ehuru i form af fastighetsbevillning, utgöra.

Detta förslag är öfverensstämmande med den reservation, som af skatteregleringskomiténs ordförande, grefve Robert de la Gardie, afgifvits emot komiténs förberörda förslag och som på sin tid blifvit understödd af de fleste Konungens befallningshafvande och kongl. kammarrätten, och har det derefter syntts vara en nästan orubblig trosartikel, att jordbruksrörelsens uppskattning till inkomstbevillnings utgörande på samma sätt som annan rörelse och näring är overkställbar, ett antagande som emellertid strider emot det sakförhållande, att, enligt hvad en mångårig erfarenhet gifver vid handen, en sådan uppskattning i i andra länder låter sig verkställas.

Det särskilda utskottet har ansett, att det af Kongl. Maj:t föreslagna sättet för sådan bevillnings upptagande endast bör tills vidare godkännas, och synes sålunda hafva tänkt sig, att de praktiska skäl, som, enligt utskottets åsigt, under närvarande förhållanden betinga detsamma, skulle kunna häfvas, men någon utredning i sådan syftning har utskottet icke ansett vara erforderlig.

Såsom stöd för min mening, att en sådan utredning har fog för sig, anhåller jag att här få sammanställa några siffror, hemtade från skattjemknings- och skatteregleringskomitéernas tabeller och från den statistik, som genom kongl. finansdepartementets försorg utarbetats beträffande 1876 års bevillning, och hvarifrån erforderligt stöd kan hemtas för en jemförelse med 1891 års generalsammandrag öfver vissa slag af bevillning.

	Antal skattskyldige, som påförts bevillning för jordbruksfastighet.	Påförd bevillning	
		Kronor	öre
År 1874	356,782	533,479	31
» 1876	372,731	569,296	22
» 1879	304,029	642,694	63
» 1891	?	661,752	98
	Antal skattskyldige, som påförts bevillning för inkomst af kapital och arbete.	Påförd bevillning	
		Kronor	öre
År 1874	207,759	2,120,242	69
» 1876	232,276	2,229,685	83
» 1879	239,891	2,135,757	—
» 1891	?	3,025,360	91

Såsom riktig allmännast erkända skatteprincipen, att en hvar bör till samhällsbehovens fyllande bidraga efter sin förmåga, det är: i proportion till sin behållna inkomst, kan anses hafva blifvit af statsmagterna i vårt land fullt erkänd. För närvarande gäller densamma faktiskt endast för minoriteten af de skattskyldige, och det ser ut som om så skall blifva förhållandet äfven efter grundskatteafskrifningen, efter som det nu icke längre synes vara fråga om att vidhålla den mening, Riksdagen år 1873 uttalat om revision af bevillningsförordningen i syfte att bereda likställighet emellan olika klasser af medborgare.

Ty värr lärer denna olikformighet i beskattningen komma att på ett vida mera kämbart sätt än hitintills framträda i samma mån som den direkta inkomstskatten kommer till större användning än hittills i statens skattesystem. Den särskilda inkomstskatt, som är ämnad att till någon del ersätta grundskatterna och som af chefen för finansdepartementet beräknats till ett belopp af 2,520,000 kronor, synes icke heller vara afsedd att i någon form träffa det stora flertalets af näringsidkare, jordbrukarnes, inkomst, enär deras inkomstbevillning synes blifva inräknad i fastighetsbevillningen och kommer sålunda att så mycket

hårdare drabba de öfrige, med särskild inkomstbevillning förut ihågkomna grupperna af skattskyldige.

För det fall att Riksdagen skulle, såsom utskottet förutsatt, i skrifvelse till Konungen påkalla en revision af bevillningsförordningens bestämmelser i syftning, bland annat, att åvägabringa en mera likformig tillämpning af densamma, skulle det emellertid vara märkligt, om denna skrifvelse skulle så affattas, att den mest i ögonen fallande olikformigheten bland bevillningsförordningens bestämmelser lemnas å sido, så att Kongl. Maj:t icke skall få anledning att ens taga i öfvervägande, huruvida densamma må kunna undanröjas.

Enligt mitt förmenande borde utskottets hemställan i denna del (sid. 32 och 33) hafva följande lydelse:

'Utskottet har visserligen icke kunnat undgå att finna det ur principiell synpunkt oegentligt, att den inkomstbevillning, som af jordbrukare bör i samma mån som öfrige yrkesidkare utgöras för den genom yrkets utöfning förvärfvade, behållna inkomsten, uttages genom åsättande allenast af en högre bevillning för jordbruks- än för annan fastighet, men, då under närvarande förhållanden afgörande praktiska skäl tala för en sådan anordning, har utskottet ansett densamma tills vidare böra godkännas, dock att vid den förestående revisionen af bevillningsförordningen torde böra tagas i öfvervägande, huruvida icke ändring härutinnan må kunna åstadkommas.' .

Rättelse

i särskilda utskottets utlåtande n:o 7.

Reservation

vid punkten 6 (mot viss del af motiveringen)
af herr *C. A. Bokström*, med hvilken herr *W. R. Wester* instämt;
varande i denna reservation anfördt:

»Det särskilda utskottet har såsom oeftergifligt framhållit behovet af en revision af bevillningsförordningens bestämmelser i syfte såväl att i allmänhet öka deras effektivitet som ock att, på sätt i statsrådsprotokollet antydts, åvägabringa en mera likformig tillämpning af förordningen samt särskildt att med beskattning på ett verksammare sätt än för närvarande eger rum träffa vissa inkomstarter.

Vidare har utskottet förklarar sig anse det vara ur principiell synpunkt oegentligt, att den inkomstbevillning, som ålägges egarne af jordbruksfastighet, uttages genom åsättande af en högre bevillning för sådan än för annan fastighets taxeringsvärde, men har utskottet under närvarande förhållanden funnit afgörande praktiska skäl tala för en sådan anordning, som ansetts böra tills vidare godkännas, hvarjemte utskottet afböjt framställt yrkande om uttalande i syftning att det vid förberörda revision af bevillningsförordningen borde tagas i öfvervägande, huruvida icke ändring härutinnan må kunna åstadkommas.

Då jag för min del anser en sådan undersökning vara af behovet påkallad, anhåller jag att här få framlägga de skäl, hvarpå jag grundar min från utskottets i denna punkt afvikande mening.

I underdånig skrifvelse den 24 maj 1873 har Riksdagen i sammanhang med den i samma skrifvelse omförmälda frågan om afskrifning af på jorden hvilande grundskatter, bland annat, uttalat, att den olikhet i bevillningen efter andra artikeln, som förefunnits emellan jordbruks- och all anuan fastighet, borde upphöra, så snart grundskatteafskrifningen komme till genomförande, och att en revision af bevillningsförordningen borde åvägabringas i syfte att bereda likställighet emellan olika klasser af medborgare.

Med föranledande häraf föreslog skatteregleringskomitén, att bevillningen för jordbruksfastighet skulle utgå med samma belopp som för annan fastighet, eller med fem öre för hundra kronors taxeringsvärde, samt att jordbruksidkaren skulle i samma mån som alla öfriga yrkesidkare beskattas för sin genom yrkets utöfning förvärfvade behållna inkomst.

Detta förslag har af Kongl. Maj:t i sin till denna Riksdag aflåtna proposition n:o 4 så till vida upptagits, att bevillningen af jordbruksfastighet skulle, under det att bevillningen för annan fastighet och frälseränta bibehölles vid fem öre för hundra kronors taxeringsvärde, höjas från tre till sex öre för hundra kronor, hvarvid det öfverskjutande sjetta öret för hundra kronor af jordbruksfastighetsvärdet skulle motsvara den bevillning för inkomst och förmån af jordbruksnäringen, som dess idkare ansetts böra i likhet med andra näringsidkare, ehuru i form af fastighetsbevillning, utgöra.

Detta förslag är öfverensstämmande med den reservation, som af skatteregleringskomiténs ordförande, grefve Robert de la Gardie, afgifvits emot komiténs förberörda förslag och som på sin tid blifvit understödd af de fleste Konungens befallningshafvande och kongl. kammarrätten, och har det derefter syntts vara en nästan orubblig trosartikel, att jordbruksrörelsens uppskattning till inkomstbevillnings utgörande på samma sätt som annan rörelse och näring är överkställbar, ett antagande som emellertid strider emot det sakförhållande, att, enligt hvad en mångårig erfarenhet gifver vid handen, en sådan uppskattning i andra länder låter sig verkställas.

Det särskilda utskottet har ansett, att det af Kongl. Maj:t föreslagna sättet för sådan bevillnings upptagande endast bör tills vidare godkännas, och synes sålunda hafva tänkt sig, att de praktiska skäl, som, enligt utskottets åsigt, under närvarande förhållanden betinga detsamma, skulle kunna häfvas, men någon utredning i sådan syftning har utskottet icke ansett vara erforderlig.

Såsom stöd för min mening, att en sådan utredning har fog för sig, anhåller jag att här få sammanställa några siffror, hemtade från skattjemknings- och skatteregleringskomitéernas tabeller och från den statistik, som genom kongl. finansdepartementets försorg utarbetats beträffande 1876 års bevillning, och hvarifrån erforderligt stöd kan hemtas för en jemförelse med 1891 års generalsammandrag öfver vissa slag af bevillning.

	Antal skattskyldige, som påförts bevillning för jordbruksfastighet.	Påförd bevillning	
		Kronor	öre
År 1874	356,782	533,479	31
» 1876	372,731	569,296	22
» 1879	304,029	642,694	63
» 1891	?	661,752	98
	Antal skattskyldige, som påförts bevillning för inkomst af kapital och arbete.	Påförd bevillning	
		Kronor	öre
År 1874	207,759	2,120,242	69
» 1876	232,276	2,229,685	83
» 1879	239,891	2,135,757	—
» 1891	?	3,025,360	91
	Antal skattskyldige, som påförts bevillning för inkomst understigande 800 kronor af kapital och arbete.	Påförd bevillning	
		Kronor	öre
År 1874	144,324	242,361	40
» 1876	158,924	270,286	25
» 1879	164,862	273,145	—

Obs. Sistnämnda uppgift för år 1879 afser endast enskilda personer, icke menigheter, bolag o. d.

Den omständigheten, att det skattefria afdraget för inkomstbelopp understigande 1,200 kronor numera är höjdt från 300 till 450 kronor, förhindrar icke, att den bevillning, som år 1891 påförts inkomstbelopp understigande 800 kronor, måste hafva sammanlagdt uppgått till mer än 300,000 kronor.

Då nu den likställighet emellan idkare af jordbruksrörelse och idkare af annan näring, hvilken enligt Riksdagens ofvan åberopade skrifvelse den 24 maj 1873 borde i sammanhang med afskrifningen af

grundskatterna åvägabringas och som äfven af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ansetts eftersträfvansvärd, genomföres på det sätt som här ofvan är omförmäldt, och hvarvid den del af jordbruksfastighetsbevollningen, som skulle uppväga inkomstbevöllning för icke allenast det för jordbruksrörelsen erforderliga, i inventarier och kreaturstock nedlagda eller eljest använda kapital, utan äfven jordbrukarens personliga arbete samt de af honom i hans egenskap af jordegare eller arrendator åtnjutna, sällan i penningevärde uttryckta och därför vanligen förbisedda förmåner af allehanda slag, inskränker sig till ett belopp af omkring 220,000 kronor, som sålunda utgöra omkring $\frac{1}{14}$ af den bevöllning, som för inkomst af kapital och arbete utgöres, och understiger hvad som i bevöllning utgöres af dem, hvilkas inkomster icke hinna upp till 800 kronors-strecket, så kan man ifrågasätta, huruvida den använda metoden för den eftersträfvade likställighetens åvägabringande verkligen skall kunna anses leda till detta mål.

Den anlitade genvägen att genom en förhöjning i fastighetsbevöllningen söka ersättning för uteblifven inkomstbevöllning för ett visst slag af rörelse, som är liksom mången annan rörelse svår att rätt uppskatta, kunde möjligen vara tillräddig, om det gälde en till antalet mindre betydande grupp af skattskyldige än här är i fråga. Men af näringsidkare i vårt land utgör jordbrukets idkare det öfvervägande flertalet, och detta flertal skulle sålunda till stat och kommun komma att erlägga skatt icke efter sin inkomsts verkliga belopp, utan allenast i viss proportion af fastighetsvärdet, sådant detsamma blifvit för bevöllnings utgörande bestämdt. Mindretalet af näringsidkare deremot skulle efter särskild uppskattning af inkomstens verkliga belopp erlägga sina skattebidrag.

Det kan således icke vara tal om, att den såsom riktig allmännast erkända skatteprincipen, att en hvar bör till samhällsbehofvens fyllande bidraga efter sin förmåga, det är: i proportion till sin behållna inkomst, kan anses hafva blifvit af statsmagterna i vårt land fullt erkänd. För närvarande gäller densamma faktiskt endast för minoriteten af de skattskyldige, och det ser ut som om så skall blifva förhållandet äfven efter grundskatteafskrifningen, efter som det nu icke längre synes vara fråga om att vidhålla den mening, Riksdagen år 1873 uttalat om revision af bevöllningsförordningen i syfte att bereda likställighet emellan olika klasser af medborgare.

Ty värr lärer denna olikformighet i beskattningen komma att på ett vida mera kämbart sätt än hitintills framträda i samma mån som den direkta inkomstskatten kommer till större användning än hittills i statens skattesystem. Den särskilda inkomstskatt, som är ämnad att till någon

del ersätta grundskatterna och som af chefen för finansdepartementet beräknats till ett belopp af 2,520,000 kronor, synes icke heller vara afsedd att i någon form träffa det stora flertalets af näringsidkare, jordbrukarnes, inkomst, enär deras inkomstbevillning synes blifva inräknad i fastighetsbevillningen, och kommer sålunda att så mycket hårdare drabba de öfriga, med särskild inkomstbevillning förut ihågkomna grupperna af skattskyldige.

För det fall att Riksdagen skulle, såsom utskottet förutsatt, i skrifvelse till Konungen påkalla en revision af bevillningsförordningens bestämmelser i syftning, bland annat, att åvägabringa en mera likformig tillämpning af densamma, skulle det emellertid vara märkligt, om denna skrifvelse skulle så affattas, att den mest i ögonen fallande olikformigheten bland bevillningsförordningens bestämmelser lemnas å sido, så att Kongl. Maj:t icke skall få anledning att ens taga i öfvervägande, huruvida densamma må kunna undanrödjas.

Enligt mitt förmenande borde utskottets hemställan i denna del (sid. 32 och 33) hafva följande lydelse:

’Utskottet har visserligen icke kunnat undgå att finna det ur principiell synpunkt oegentligt, att den inkomstbevillning, som af jordbruksidkaren bör i samma mån som öfrige yrkesidkare utgöras för den genom yrkets utöfning förvärfvade, behållna inkomsten, uttages genom åsättande allenast af en högre bevillning för jordbruks- än för annan fastighet, men, då under närvarande förhållanden afgörande praktiska skäl tala för en sådan anordning, har utskottet ansett densamma tills vidare böra godkännas, dock att vid den förestående revisionen af bevillningsförordningen torde böra tagas i öfvervägande, huruvida icke ändring härutinnan må kunna åstadkommas.’»